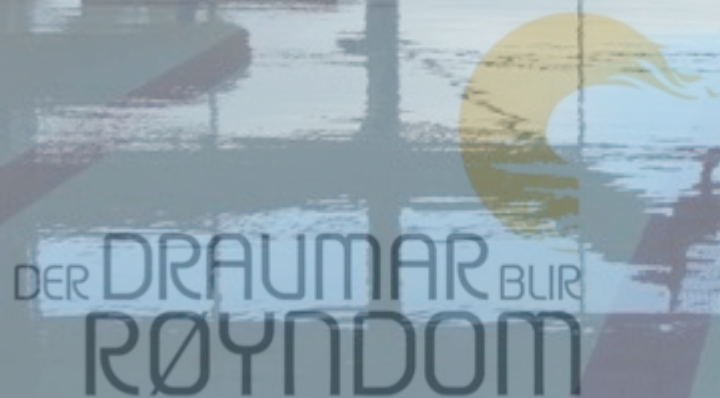

Lindås kommune
Mulighetsstudie

Regionalt kulturhus og badeanlegg i Knarvik

Analyse og konseptval
Førebels rom- og funksjonsprogram
Lokalisering
Gjennomføringsmodell

1. Bakgrunn, mandat og gjennomføring

Regionalt kulturhus for Nordhordland i Knarvik har vore tema i regionale og fylkeskommunale planar gjennom meir enn 20 år. Lokalt har det vore fleire initiativ i saka, seinast i 2005 – 2006, men realisering har blitt utsett.

Regional kulturhus som omgrep kom med Tynset kulturhus og spelemidlar til kulturbygg midt på 80-talet. Hovudfokus har vore å etablere moderne scener som i storleik, akustikk og teknisk utstyr gir kulturlivet i regionen gode vilkår for øving og framføring. Besøk frå m.a. Riksteatret og artistar på turné, gjer også at fleire kan få oppleve profesjonelle kulturtilbod. I tillegg har alle husa gode utstillingslokale for biletkunst i alle former.

Intensjonsavtalen for den nye storkommunen seier m.a.: «Den nye kommunen vil arbeida for å realisera eit felles regionalt kulturhus». Dette var bakgrunnen for at rådmannen i økonomiplanen 2016 - 2019 vart beden av kommunestyret om «å gjennomføre ei behovskartlegging av bygging av eit regionalt kulturhus». Det vart utarbeidd ein rapport/ kunnskapsgrunnlag, i lag med Telemarksforskning som vart presentert for formannskapet, som er ein del av grunnlaget for denne rapporten. I økonomiplanen blei det sett av kr 200.000,- i 2017 til "Forstudie kulturhus med badeanlegg". I tillegg har fylkeskommunen løyvd 100.000,- til same føremål.

Mandatet er å utforme eit dokument som kan gi politisk leiing eit godt grunnlag for å ta stilling til korleis ein kan leggje opp den vidare prosessen med å «planleggja og byggja eit kulturhus i Knarvik», jamfør tiltak i kommuneplanen.

Forstudien skal greie ut følgjande:

- a) Overordna rom- og funksjonsprogram i to hovuddelar:
 - 1) Regionalt kulturhus med bl.a. bibliotek, kulturverkstader/ kulturskule, kultursalar og kino.
 - 2) Badeanlegg.
- b) Krav til bygningsvolum, tomteareal og utandørs logistikk. Alternativ lokalisering av funksjonane både alt samla på ein stad og "delt løysing". Kriterium for lokalisering.
- c) Kartlegging av moglege sambruks- og samarbeidspartar for bygg og drift.
- d) Grovt kostnadsoverslag på forstudienivå. Meirverdiavgift: Bygg og driftsmodellar som sikrar størst mogleg refusjon av mva.

- e) Alternative modellar for eigarskap og alternative modellar for gjennomføring av prosjektering og bygging (entreprisemodellar). Alternative driftsmodellar.
- f) Tilråding for vegen vidare mot realisering.

Prosjektet er organisert med Lindås kommune, formannskapet som oppdragsgjevar og ass. rådmann Hogne Haugsdal som prosjektansvarleg. Etter ein invitert konkurranse engasjerte kommunen Kulturhusplan DA v/ Rune Håndlykken, som rådgjevar for prosjektet. Kulturhusplan har hatt ei slik rolle for planlegging av meir enn 20 regionale kulturhus i Noreg. Prosjektleiaren er kultursjef Øyvind Stang og i prosjektgruppa er biblioteksjef Marit-Gro Berge med saman med rådgjevaren. Ut over dette er det etablert ei stor referansegruppe med deltakarar frå dei aktuelle kommunale råd, etatar og kulturliv.

Det har vore ein rask og hektisk prosess frå oppstart 1. mars. til fyrste presentasjon i juni. Deretter har framdrifta avventa noko fellsenemda. Dei viktigaste tiltaka i prosessen har vore:

- Samling av informasjon frå tidlegare rundar, plandokument m.m.
- Rådgjevar har gjennomført ca. 15 intervju med nøkkelpersonar i kulturliv, næringsliv og involverte etatar i kommunen, nabokommunen, regionråd m. fl.
- To møte i referansegruppa og informasjon til årsmøtet i Lindås kulturråd.
- Møte med korps- og kor om kulturhus og med idrettsmiljøet om badeanlegg.
- Møte/ informasjon til kulturteamet i Lindås, Regionrådet i Nordhordland, fellesmøte mellom rådmennene i "storkommunen" og leiargruppa i kommunen.
- Arbeidsmøte med planavdelinga om Knarvikplanen og lokalisering av kulturhus.
- Studietur til Kimen kulturhus, Stjørdal og Kulturbadet Sandnessjøen.

Dette er starten på eit arbeid som skal gje det nye kommunestyret i storkommunen i 2020 eit godt fagleg grunnlag for å ta stilling til realisering av kulturhus og badeanlegg i Knarvik. I form er det meir ein muligheitsstudie enn ein forstudie. Det handlar om å gjere gode prioriteringar og val for å sikre eit prosjekt som kan dekke behov, realiserast og vere med å styrke regionsenteret Knarvik.

Lindås 29.11.2017

Rune Håndlykken

Marit-Gro Berge

Øyvind Stang

Innhold

1. BAKGRUNN, MANDAT OG GJENNOMFØRING.....	3
2. SAMANDRAG OG KONKLUSJONAR	5
2.1. Mål, satsingsområde og innhald.....	5
2.2. Samandrag romprogram.....	6
2.3. Kriterium for lokalisering.....	7
2.4. Byggekostnad og mål for finansiering og drift	7
2.5 Framdrift vidare planlegging	8
DEL A) ANALYSE OG ROMPROGRAM	9
3. NASJONALE FØRINGAR OG KOMMUNAL FORANKRING	9
4. KULTURBYGG OG BAD VI KAN LÆRE AV.....	11
4.1 Kulturbadet, Sandnessjøen.....	11
4.2 Tysværtunet samlar kultur, idrett og bad.....	12
4.3 Oppdal kulturhus m. badeanlegg (KF).....	13
4.4 Kimen kulturhus, Stjørdal: Kultur, kino og kyrkje.....	13
4.5 Kulturfabrikken Sortland, mangfaldshuset.....	14
4.6 Osbadet, eit kompakt folkebad.....	15
4.7 Røykenbadet, det store idretts- og helsebadet	16
5. ANALYSE OG BEHOV: VIKTIGE TENDENSAR OG NYE UTFORDRINGAR.....	17
5.1 Regionalt senter for kulturproduksjon og formidling.....	17
5.2 Behovsoppgåve frå Telemarksforsking i 2016.....	18
5.3 Frivillig kulturliv, identitet, nærmiljø og demokrati.....	19
5.4 Møteplass og tilbod for ungdom i regionsenteret.....	21
5.5 Det moderne folkebiblioteket.....	22
5.6 Kulturskulen, eit senter for musikk, scenekunst og bilete	25
5.7 Kino for Nordhordland?	28
5.8 Museum i kulturhuset.....	29
5.9 Biletkunst – utstilling – verkstader	30
5.10 Kulturhuset som konferansearena.....	30
5.11 Konklusjonar: Profil og satsingsområde kulturhuset.....	31
6. BADEANLEGG FOR ALLE	32
6.1 Det moderne folkebadet for trivsel, helse og trening	32
6.2 Grunnskulen sitt behov for symjeopplæring.....	32
6.3 Det realistiske konseptet for Knarvikbadet.....	33

6.4 Bygg kompetanse på bad i kommunen.....	33
7. GROVT ROMSKJEMA / AREALBEHOV	34
7.1 Generelle krav.....	34
7.2 Eit teknologisk avansert bygg	35
7.3 Biblioteket.....	35
7.4 Den ”nye” Kulturskulen sine rombehov	36
7.5 Salar for konsert, teater, kino og møte / konferansar.....	36
7.6 Folke- og familiebadet	38
7.7 Rom og funksjonsskjema	39

DEL B) ALTERNATIVE HOVUDGREP OG LØYSINGAR

8. KRITEIRIUM FOR LOKALISERING AV KULTURBYGG	40
8.1 Kva veit vi om lokalisering av kulturhus og bibliotek?.....	40
8.2 Kva kriterium synes vere lagt mest vekt på?.....	41
8.3 Kartlegging av aktuelle partnarar for samarbeid / sambruk.....	42
9. ALT 1: SAMLA LØYSING I SENTRUMSKJERNEN	42
9.1 Arealbehov bygg og tomt.....	42
9.2 Driftskonsept for kulturhus m. bad	42
10. ALT 2: DELT LØYSING I TO BYGG.....	44
10.1 Bakgrunn for vurdering av delt løysing.....	44
10.2 Investeringsmessige og driftsmessige konsekvensar av ei delt løysing.....	44
11. KOSTNADER OG FINANSIERING	44
11.1 Grovt kostnadsoverslag.....	44
11.2 Mva. kompensasjon.....	44
11.3 Spelemidler og fylkeskommunale tilskott.....	45
11.4 Ulike former for lokal mobilisering	46
11.5 Mål for det vidare arbeidet med finansiering:.....	46
12. ALTERNATIVE MODELLAR FOR EIGARSKAP OG GJENNOMFØRING	47
12.1 Eit ideelt AS for mobilisering og samarbeid	47
12.2 Kommunalt eigarskap men med idéelle sponsorar	47
13. VEGEN VIDARE MOT REALISERING	48

2. Samandrag og konklusjonar

2.1. Mål, satsingsområde og innhald

Kulturhuset med badeanlegg skal vere eit framtidsretta og skapande kultursenter for regionen og ein arena for møte, opplevingar og folkehelse for alle. Særleg viktig er det å forme eit prosjekt som kan gjere Nordhordland meir attraktivt for busetjing, samstundes som det legg til rette for vekst både i frivillig kulturliv og i kultur næringer. Prosjektet skal gjennomførast slik at det vert eit symbol på kva regionen kan få til i samarbeid mellom institusjonar, næringsliv, frivillige og kommunen.

Nordhordland, Bergen og strilekulturen

Dei søre delane av Lindås og Meland kommunar har vekt i folketal og innflytting frå Bergen. Dette utfordrar det grendeorienterte kulturlivet i kommunane. Det å halde på bygdekulturen og strile-identiteten, blir viktig for samkjensle, lokalt engasjement og for å hindre "bydelsutvikling" som om kommunen var ein del av Bergen. Kultur/ fritidssendinga til Bergen må reduserast ved at tilbodet nord for brua blir betre og meir variert.

Både grendene, bygdelaga, dei ulike kommunane og regionen treng gode arenaer for kultur.

Møteplassen for alle

Kulturhuset skal ha eit dagleg attraktivt tilbod for ulike grupper og generasjonar: Barn / foreldre, ungdom, fagmiljø kunst/kultur og seniorekultur i eit mangfald. Meir rasjonell drift vert også mogleg ved å samle mykje på ein stad. Behovsoppgåva frå Telemarksforskning og innspela frå brukarane understrekar begge behovet for ein attraktiv møteplass i ein "multiarena" midt i sentrum med desse funksjonane:

- **Ein moderne, men nøktern regional kulturscene** for kulturlivet i regionen, og ein "heimebane" med topp akustikk og god scene for korps og brassband.
- **Eit badeanlegg for alle** og eit godt treningsanlegg for symjeidrett (som Osbadet) med 25m basseng med 6 banar, terapibasseng, stupeanlegg, sklie, badstover og kapasitet for symjeopplæringa i grunnskulen.
- **Eit moderne romsleg bibliotek** som møteplass og pulserande hjarte i huset.
- **Ein attraktiv møteplass for ungdom** planlagt for samspel med bibliotek, bad og andre tilbod.
- **Kulturskule og kulturverkstader** for samspel mellom kommune og kulturliv.
- **Frivilligsentralen som møteplass** og medspelar med organisasjonane.
- **Ein fleirkino (minimum 2 salar) med film dagleg** (som Straume i Fjell) er høgt på ynskjelista også frå Ungdomsråd, Eldreråd og Rådet for menneske med nedsett funksjonsevne.
- **Eit lite museum for samlinga til Lindås Sogelag** og Husflidslaget sine bunad/ folkedraktplagg i samarbeid med Kulturverntenesta i fylkeskommunen.
- **Eit regionalt galleri/ utstillingslokale** m.a. for samarbeid med Nordhordland kunstlag.

Styrking av regionsenteret Knarvik

Kulturhuset er saman med Helsehuset det viktigaste nye offentlege tiltaket når kommune og næringsliv saman skal utvikle regionsenteret i Knarvik vidare. Kulturhuset med badeanlegg skal vere med å stimulere sentrumsutviklinga med fleire og betre kultur-, handels- og tenestetilbod og gode møteplassar i samsvar "Knarvikplanen" og fylkeskommunen sin plan for attraktive regionsenter.

Møtestad og kompetansesenter for kulturlivet

Prosjektet skal ved å samle fleire kulturtilbod og aktivitetar, utvikle nye samarbeidsformer og strukturar for å styrke det kulturfaglege og kreative miljøet og samspelet med frivillig kulturliv i storkommunen og i regionen.

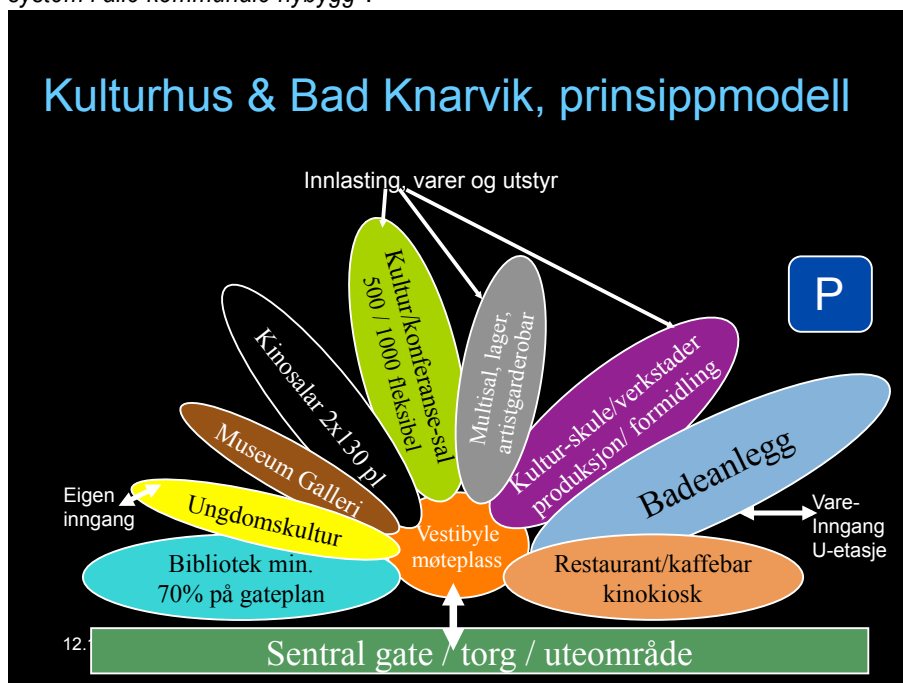
Kulturhus og badeanlegg i eitt bygg

Samling om eit bygg gir ein meir attraktiv dagleg møteplass for alle samstundes som:

- Prosjekterings- og byggekostnader blir lågare og samla areal noko mindre.
- Kan drivast med lågare personalkostnader og større fleksibilitet.

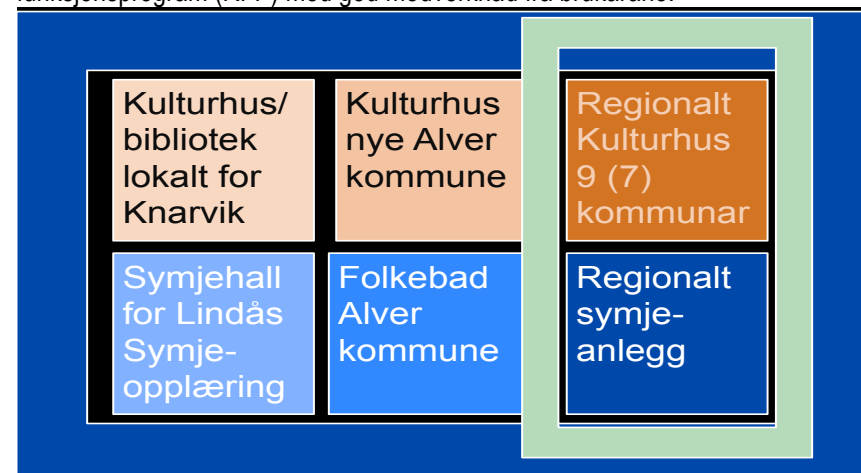
Føredøme prosjekt for miljø, klima og energi

Bygget bør planleggast med relativt høg miljø- og klimastandard med vassboren varme, kanskje som føredøme prosjekt for kulturhus og bad med tilskott frå ENOVA og krav til lågt CO₂-avtrykk både for byggeprosjekt og drift i samsvar med kommuneplanen sin strategi 67: "Bruke miljøvennlege materialar og energieffektive system i alle kommunale nybygg".

2.2. Samandrag romprogram

Dette er eit grovt og førebels romprogram, men bygger på areal frå andre liknande prosjekt. Før prosjektering startar må det lagast eit detaljert rom- og funksjonsprogram (RFP) med god medverknad frå brukarane.

Merk at bygget både vil ha lokale funksjonar for Knarvik, felles funksjonar for den nye Alver kommune og regionale funksjonar for heile Nordhordland. Vidare arbeid med RFP må sikre medverknad på dei ulike nivåa.

Funksjon	Netto-areal	Merknader
1. Vestibyle / kafé / galleri	400	Inkl. toalett og garderobar
2. Bibliotek	1200	+ sambruksareal
3. Storsal / hovudscene 500 seter (1000 ståande) og veslesal 120 seter med lager, backstage og innlasting	1000	12 m innvend. takhøgde Kino 3 til "store" filmar Flexisal/ blackbox
4. 2 kinosalar a 130 seter	400	For utleige til kinodrift?
5. Kulturskule, verkstader, aktivitetsrom, ungdom og kulturliv	500	
6. Kontorfellesskap alle funksjonar	200	ca. 20 arbeidsplassar
7. Badeanlegg og garderobar	2500	Inkl. tekniske rom
Sum nettoareal	6200	
Netto / bruttofaktor 1,3 gir bruttoareal	8000	m ²

"tett utbygd innanfor ein gangbar kjerne"

2.3. Kriterium for lokalisering

Erfaringane frå andre stader omkring lokalisering er heilt eintydige: Bibliotek, kino, utstilling og møteplassen for alle, må ligge i "sentrum av sentrum" for å sikre at alle grupper "stikk innom" ofte. Ligg biblioteket 2 -300 meter feil plassert, går besøket ned med meir enn 30%. Følgjande kriterium bør leggjast til grunn for val av tomt:

- Ein attraktiv møteplass i gangsona midt i sentrum både no og for framtida. Knytt til torg og uteområde som har, eller kan få god kvalitet.
- Bygget skal vere eit verkemiddel for realisering av Knarvik-planen og i samsvar med fylkeskommunes plan for attraktive regionsenter.
- Markert og synleg plassering og tomt med plass til bygg på grunnflate på minimum 3000 m².
- Kollektivtrafikk, gangaksar, parkering i området innan rimeleg gangavstand.
- Tilgang for lastebilar med sceneutstyr, bokbuss m.m. må vere god.
- Mogleg samarbeid og sambruk om realisering av bygg og parkering.

Ei førebels vurdering viser at det finst fleire moglege tomter innanfor sirkelen vist t.v., både kommunale og moglege samarbeidsløysingar med private. Det er viktig at kommunen arbeider vidare med fleire alternativ i sentrum og landar lokalisering som ein "pakke", inkludert netto kostnad tomt og mogleg samarbeid / sambruk. Dette bør Lindås kommune kunne avklare før kommunesamanslåinga.

2.4. Byggekostnad og mål for finansiering og drift

Ut frå erfaringar med liknande bygg dei siste åra må det budsjetterast med prosjektkostnader på ca. 38.000/m² brutto areal eks. mva. Fleire store volum / takhøgde og mykje teknisk utstyr både i kulturhus og bad, vil trekkje opp kostnaden pr. m² sjølv om prisen føreset eit relativt nøkternt bygg. Kostnadsoverslaget er utan tomttekostnader, andel i ev. felles parkeringsløyseing, renter byggelån og prisauke frå 2017 og fram til byggestart. Organiseringa må vere slik at ein oppnår bortimot 100% frådrag / kompensasjon for meirverdiavgift for bygg og drift. 8000 m² bruttoareal gir ein prosjektkostnad på ca. 300 mill. eks. mva.

Mål for det vidare arbeidet med finansiering:	Mill. NOK
1. Ideell eigenkapital og gåver	10,0
2. Spelemidlar badeanlegg	25,0
3. Tillegg spelemidlar interkommunalt idrettsanlegg 30%	7,5*
4. Tilskott regionalt og lokalt kulturbygg, fylkeskommunen	20,0*
5. Musikkutstyrsordninga, øvingsrom m. fl.	2,0**
Sum dekt av tilskott, gåver m.m.	64,5
6. Lån / eigenkapital kommunen	inntil 235,5 mill.

* Som mål for finansieringa er dette drøfta med representantar for kulturavdelinga i fylkeskommunen. Korleis "interkommunale anlegg" med ekstra spelemidlar kjem ut i samband med kommunesamanslåing blir avklara i løpet av 2017. Prinsippet elles er at ordningar skal tilpassast slik at kommunar ikkje skal "tape" på samanslåing.

** Andre off. tilskott kan vere tilskott til off. utsmykking (www.koro.no).

Driftskonsekvensar for Alver kommune

Ut frå tal frå m.a. Osbadet og Kulturbadet er det realistisk at eigen-inntektene for kultursektoren vil auke med meir enn 15 mill. kr årleg med drift av bad og kulturhus. Både badet, biblioteket og ev. kino vil kvar kunne få minst 80 -100.000 besøkande i året og huset totalt meir enn 1000 besøk kvar dag i gjennomsnitt. Drift av badeanlegg med gode opningstider og ansvar for symjeopplæring i grunnskulen, vil

krevje ca. 10 årsverk. Kommunens netto driftskonsekvens vil då vere kapitalkostnaden for bygget, men elles berre moderat auke i netto driftsutgifter for kultursektoren. Dette er ein ambisjon på line med dei løysingane Os kommune har fått til med Osbadet og Oseana, men ei samlokalisering av kulturhus, bibliotek og bad i eitt bygg i Knarvik vil kunne gje ei enno betre drift.

2.5 Framdrift vidare planlegging

Godt samarbeid mellom Lindås, Meland og Radøy om dette prosjektet som ein del av samanslåingsprosessen, er avgjerande. Vidare er det viktig med ein god dialog med brukarar, næringsliv, region og fylkeskommune om best mogleg løysingar og finansiering. Fylkeskommunen har gitt positive signal om mogleg tilskott til vidare planarbeid. Kulturhus og bad er eit teknisk svært krevjande byggeprosjekt, der nok tid til grundig tidleg planlegging er heilt avgjerande for både kvalitet og kostnadskontroll i gjennomføringa. Ut frå dette er framlegget vidare arbeid i tre fasar:

A) 2017/ 2018: Interkommunal dialog og politisk handsaming av forstudien:

- Søknad tilskott fylkeskommunen til vidare planlegging (positive signal)
- Handsaming i fellesnemnda for storkommunen. Vikt og å sjå innhaldet i eit regionalt kulturhus og dei planlagde nærsentra i samanheng.
- Sak i levekårsutval, formannskap og kommunestyre. Val av hovudkonsept og rammer for planlegginga.
- Budsjett for å sikre vidare arbeid i 2018 og 2019.

B) 2018 – 2019: Tomt, gjennomføringsmodell og rom- og funksjonsprogram:

- Dialog og forhandlingar mellom kommune og næringsliv om løysing for tomt i samsvar med kriteria for lokalisering. Formell avklaring ev. kjøp av tomt og kostnader.
- Samspel kommune, næringsliv, fylkeskommunen m.fl. om realisering og eventuelle alternative modellar for eigarskap og gjennomføring. Mobilisering av ideell kapital / sponsorar til prosjektet.
- Avklaring innhald nærsenter og regionalt kulturhus og badeanlegg.
- Utarbeiding av detaljert rom- og funksjonsprogram (RFP) med kravspesifikasjonar som grunnlag for konkurranse om design og entrepriser.
- Nærare utgreiing om eigarskap, driftsmodell og driftskonsekvensar.

Skal denne planen kunne følgjast bør det settast av til saman inntil 1,5 mill. i investeringsbudsjetta for 2018 og 2019. I tillegg må eventuelt kjøp av tomt finansierast, dersom ein ikkje finn løysingar på kommunal tomt. Det nye kommunestyret i 2020 vil med dette ha eit godt avgjerdingsgrunnlag.

C) 2020 – 2025: Vedtak, prosjektering og bygging

- Alver kommunestyre avgjer start av detaljprosjektering, byggherre-organisasjon, gjennomføringsmodell og rammer for byggeprosjektet.
- Konkurranse om prosjektering på grunnlag av RFP og vald tomt, prosjektleiing m. fl. og utarbeiding av skisseprosjekt med kostnadsoverslag.
- Søknader om spelemildar og fylkeskommunale tilskott.
- Gjennomføring som totalentreprise. Tidlegast byggestart 2022 for god tid til gjennomføring av anskaffingar, prosjektering og kvalitetssikring.
- Byggetid 18 – 20 månader gir tidlegast opning og drift i 2024 – 2025.

Det er ein slik sal med ca. 500 sete kulturlivet i regionen treng: Frå Kongsberg Musikkteater som har stor scene, 12 m takhøgde, elektronisk akustisk regulering og ¾ av salen i teleskopamfi, eller plass til meir enn 1000 som klubbscene.

DEL A) ANALYSE OG ROMPROGRAM

3. Nasjonale føringar og kommunal forankring

Forstudiet har omfattande forankring i både nasjonale lover og utgreiingar, fylkeskommunale og kommunale planar:

Kulturlovens § 1 slår fast: *“offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleve eit mangfald av kulturuttrykk.”*

Gode arenaer for øving og framføring er ein heilt avgjerande føresetnad for at mange skal kunne delta i og oppleve ytringskulturen.

Ny biblioteklov 2014

Noreg fekk 01.01.14 ny biblioteklov. Den nye føremålsparagrafen lyder:

- *“Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.”*

Den nye lova gav solid forankring for det som har prega fornyinga av folkebiblioteka dei siste 20 åra: Møteplassen for alle, nye mediar og biblioteket som arena for kultur, samtale og offentlig debatt. Dette i tillegg til kunnskap og formidling av litteratur som alltid har stått sentralt. Lova set slik heilt nye krav til utforming av lokale, innreiing og utstyr i biblioteka.

Kulturskulane i Opplæringslova

- **Opplæringslova §13-6:** *“Alle kommuner skal, aleine eller i samarbeid med andre kommuner, ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers.”*

- **Eikemoutvalget**, 1999, som m.a., seier: *“Det ideologiske grunnlaget for en levende musikk- og kulturskole bygger på prinsippet om at alle mennesker bør gis mulighet til å oppleve og utøve kunst og kultur gjennom egen aktivitet og i møte med andre mennesker.”*
- **Stortingsmelding nr.40** (1992-93) *“..vi smaa en alen lange”*: Det er ei målsetting at kulturskuleelevane skal utgjere minst 30% av alle grunnskuleelevane.

Kulturskulemønstring i Knarvik kyrkje

NOU 2013.4: “Kulturutredningen 2014” og den kulturelle grunnmuren

Utvalget innfører “ytringskulturen” som omgrep på profesjonelle og amatørar sine aktivitetar innan musikk, teater, dans, biletkunst, film m.m. og peikar på det lokale kulturtilbodet som “grunnmuren” i norsk kulturliv:

“utvalget er særlig opptatt av at den kulturelle grunnmuren må styrkes og foreslår et lokalt kulturløft. Utvalget mener det vil være behov for å vurdere øremerking av statlige midler til et kulturløft i kommunen i en tidsavgrenset periode. Disse midlene

bør særlig rette inn mot:

- *Folkebibliotekene*
- *Kulturskolene*
- *Innføring av dirigentlønnsordning*
- *Øvings- og framføringslokaler i det lokale kulturlivet*

I høyringa til denne meldinga utalte eit samrøystes Levekårutval i Lindås:

“Lindås kommune sluttar seg til Engerutvalets forslag om å styrkje det lokale kulturliv gjennom LOKALT KULTURLØFT. Bibliotek, kulturskule, fritidsklubbar og kulturminnevern- og samlingar er viktige kulturaktørar i kommunane og bidrar til å styrkje det lokale kulturliv.

Dette gjeld og det frivillige kulturarbeidet som er ein av bærebejelkane på kulturfronten i landet vårt. ”

Fylkeskommunen har i ”Regional plan for kultur 2015 -2025” har med vidare satsing på regionale kulturhus i regionsentra:

”Hordaland fylkeskommune har gjennom fleire år auka sitt engasjement for kulturhus med regionale funksjonar, og det er viktig at dette vert vidareutvikla. Det vert arbeid med planar for kulturhus i fleire av kommunane. Dette arbeidet må sjåast i samanheng med ”Regional plan for attraktive senter i Hordaland. ”

I denne planen står det om regionsenter som Knarvik:

”Sentrum skal ha ein god balanse mellom handel, private og offentlege tenester, kulturtilbod og bustader” og vidare: ”Sentrum skal ha høg arkitektonisk kvalitet og inkluderande møteplassar” og ”Sentrumsområdet skal vere tett utbygd innanfor ein gangbar kjerne”.

Dette er også bakgrunnen for at fylkeskommunen løyvde tilskott «Planmidlar kulturhus Nordhordland” med kr 100.000 til Lindås kommune i 2016.

Kulturhus og bad i kommunale planar og vedtak:

I den nye Kommuneplanen sin samfunnsdel vedteken i kommunestyret 21.09.17 er Mål 1 Regionsenterutvikling. Strategi 1 er formulert slik:

“Utvikle regionale arenaer og møteplassar for kultur, aktivitet, oppleving og rekreasjon”

For tema 4, Kultur og frivillig arbeid har kommuneplanen følgjande strategiar for eit breitt og inkluderande kultur-, idretts- og fritidstilbod som inkluderer alle innbyggjarar i aktivt samarbeid med frivillige lag og organisasjonar:

44: Sikre eit godt samarbeid mellom kommune og alle frivillige lag og organisasjonar i kommunen

45: Utvikle kulturskulen og styrke kommunen sitt kultur- og fritidstilbod til barn og unge

46: Leggje til rette for eit breiare kultur- og fritidstilbod, som stimulerer til at fleire kan delta

47: Ta vare på kulturminne, lokalt sær- preg, språk og identitet

48: Utvikle eire arenaer og møteplassar for kultur, idrett, musikk og kunst

49: Nytte frivillige ressursar som støtte og supplement til dei kommunale tenestene

50: Leggje til rette for av eire engasjerer seg i frivillig arbeid

51: Leggje til rette for at frivillig arbeid får føreseielege rammer

52: Satse på Frivilligsentralen som kommunen sitt verktøy for å koordinere frivillig innsats

Kulturplanen 2010 – 2020:

Hovudmål:

- *Kulturlivet skal vere inkluderande og ope for alle.*
- *Den frivillige innsatsen skal stå sentralt i kulturlivet. Lag og organisasjonar skal stimulerast og støttast.*
- *Bygdeidentiteten skal bevarast.*
- *Det skal leggjast til rette for gode oppvekstvilkår for barn og ungdom.*
- *Kulturtilbodet skal spegle kulturarven og samstundes vere nyskapande og synleg.*

Tiltak:

- *« Planleggja og realisere eit kulturhus sentralt plassert i Knarvik, i nær dialog med lag og organisasjonar.»*

Idrettsplanen: « Forstudie kulturhus med badeanlegg, kr. 200 000.-, 2017»

Intensjonsavtale for den nye storkommunen: «Den nye kommunen vil arbeida for å realisera eit felles regionalt kulturhus”.

I arbeidet med denne studien er prosjektet drøfta både i Nordhordland Regionråd og i fellesmøte politisk og administrativt mellom Radøy, Meland og Lindås kommunar. Her har det synt seg viktig å legge rammer for regionalt kulturhus med badeanlegg samstundes som hovudgrepa for innhaldet i dei ulike nærsentra i den nye kommunen blir fastsett.

Profil og innhald i planane for regionalt kulturhus og badeanlegg vil vere eit viktig tiltak for dei mange sentrale strategiar i kommuneplanen sin samfunnsdel. Realisering av eit regionalt kulturhus vil, saman med utvikling av gode nærsenter, blir avgjerande for eit "lokalt kulturløft" i nye Alver kommune.

4. Kulturbygg og bad vi kan lære av

Det er heilt avgjerande i planlegging av kulturhus og bad å trekke lærdom av andre kommunar sine erfaringar både med planlegging, bygging og drift. Lindås kommune hadde i mai 2017 studietur til Kimen kulturhus i Stjørdal og Kulturbadet Sandnessjøen. Kulturhusplan har vore rådgjevar for begge desse kulturhusa og også Oppdal kulturhus og Kulturfabrikken Sortland som vi omtalar nedanfor. I tillegg tek vi også med ein omtale av Tysværtunet (1993) og Osbadet (2006) og Røykenbadet (2016).

4.1 Kulturbadet, Sandnessjøen

Kulturbadet i Alstahaug kommune opna hausten 2015. Bygget på ca. 7500 m² bruttoareal kosta ca. 250 mill. eks. mva. og inneheld både regional kultursal med ca.350 sete, kinosal med 103 sete, bibliotek, kulturverkstader/kulturskule, frivilligsentral, turistinformasjon og eit badeanlegg med 25m basseng, stupeanlegg, terapibad og vass-sklie.

Alt er bygd vegg i vegg med hotell Scandic Syv Søstre som utvida hotellet samstundes med bygginga av Kulturbadet. Alstahaug kommune med ca. 7.500 innbyggjarar, og berre 13.000 i heile region Ytre Helgeland, har fått ein sterk auke i aktivitet og besøk med Kulturbadet der ca. 250.000 menneske er innom kvart år:

Lindås kommune hadde studietur til Kulturbadet i mai 2017. Dette er kanskje det anlegget i landet som er nærast "oppdraget" for denne studien både når det gjeld innhald og som motor i sentrumsutvikling. Men Alver kommune vil ha nesten firedobbelte folketal samanlikna med Alstahaug, så ein del funksjonar må ha større kapasitet.

Stikkord frå erfaringane i Alstahaug kommune:

- Biblioteket flytta berre ca. 800 meter til Kulturbadet, men besøket er meir enn tredobla og utlånet har også auka vesentleg.
- Kinobesøk (kommunal kino) auka frå ca. 7000 til over 31.000 i 2016 med ny sal med høg komfort, Atmos Lyd, 3D og 4K biletkvalitet.
- Badet har ca. 40.000 besøk, pluss skulane der tilsette i badet har ansvar for all symjeundervising.

- Netto driftsutgifter på kulturområdet har ikkje auka vesentleg, men salsinntektene er mangedobla.

Økonomisk er sjølv sagt investeringa i Kulturbadet er tungt lyft for ein så liten kommune. Dette sjølv om fylkeskommunen også har vore med på satsinga med 20 mill. til kulturdelen og meir enn 18 mill. i spelemidlar til badet. Avgjerande for realiseringa var også det sterke engasjementet frå lokalt næringsliv gjennom Sponsorlauget. Dei skaffa 15 mill. til finansieringa av kulturdelen og også hadde eit avgjerande engasjement i ein til tider turbulent politisk prosess i kommunen. Næringsdrivande i regionen gikk også inn og kjøpte Hotell Syv søstre frå Ricakjeden og bygde ein ny hotellfløy mot Kulturbadet.

Gjester frå Lindås kommune i Kulturbadet 3. Mai 2017.

4.2 Tysværtunet samlar kultur, idrett og bad

Satsinga på Tysværtunet for 30 år sidan var ein viktig del av utvikling av kommunesenteret i den nye kommunen Tysvær etter samanslåinga 1965. I dag har kommunen vel 11.000 innbyggjarar som næraste nabo til Haugesund. I "krysset" på Aksdal blei det bygd eit heilt nytt kommunesenter med kyrkje, sjukeheim, butikksenter og ikkje minst Tysværtunet kulturhus på 90 talet.

Tysværtunet kulturhus badeanlegg er ein viktig del av sentrumsutviklinga i Tysvær kommune. Nærleiken til alle til bodi i Haugesund, gjer situasjonen og erfaringane frå Tysvær svært relevante for Lindås og nye Alver kommune.

Kulturhuset opna i 1993, med storsal med kino og scene, bibliotek, kunstgalleri og lokale for kulturskulen og lag/foreiningar. Spesielt den gongen var at kommunen bygde eldrebustader inntil kulturhuset. I 1994 opna utstillinga «Reisa til Amerika», vegg i vegg med biblioteket. I 1999 stod byggetrinn 2 ferdig med kafé, med badeanlegg, ein stor klatrevegg, idrettshall, solarium, treningssenter og møte- og undervisningslokale. Dette etter ein omfattande diskusjon om lokalisering av badet i sentrum eller i skuleområdet litt utanfor sentrum. Her blei ein studietur til Gullbring kulturanlegg i Bø i 1995, avgjerande for å sjå korleis samlokalisering kan skape ein attraktiv møteplass for alle. I 2005 blei kinosal 2 (Litlesalen) med 74 sete, tatt i bruk. Storsalen med 344 sitjeplassar er ein tradisjonell kombisal teater/ konsert / kino med fast amfi. Utstillingslokalet «Reisen til Amerika» blei i desember 2014 vedteken bygd om til lokale for kulturskulen og lag og foreiningar. Tysværtunet kulturhus er fast spelestad for Riksteatret og Stavanger Symfoniorkester.

Det er ca. 220 000 besøkande i Tysværtunet kulturhus årleg, av desse ca. 60 000 i badeanlegg (eks trening og skulebading), 20 000 på kino og ca. 8000 selde billetter på kulturarrangement. I tillegg kjem kurs og konferansar, aktivitet i idrettshall, klatrevegg, kunstutstillingar, bibliotekbesøk, faste øvingar med lag/foreiningar, kulturskuleaktivitet m.m.

4.3 Oppdal kulturhus m. badeanlegg (KF)

Oppdal kulturhus blei opna i 2007 etter omfattande ombygging og utviding av eit samfunnshus med 25 m basseng frå 70-talet.

Oppdal kulturhus har i 10 år vore eit levande kultursenter i Oppdal kommune. Det er aktivitet kvar dag heile veka – om det er nokon som lærer seg å symje i badet, eller folk besøker biblioteket, går på kino eller nyt ei teaterframføring i storsalen. Sjå

<http://www.oppdalkulturhus.no>

Oppdal kulturhus hadde stort opningsarrangement utandørs i vinter og snø.

Storsalen har opptil 450 sitjeplassar i teleskopamfi eller inntil 1200 ståande. Salen er også eit godt lokale for kurs/konferanse og messer. Kinosalen med 104 plassar og storsalen med opptil 300 plassar for kino har film 6 dagar i veka. Årsbesøket passerte 40.000 i 2016. Med knapt 7000 innbyggjarar i kommunen og også lite omland, vitnar nær 6 kinobesøk pr. innbyggjar i året om svært god kinodrift. Biblioteket ligg i andre etasje i huset, men ope mot vestibylen. Kulturhuset driv eigen kafé og kiosk som er open når kulturhuset er ope. Kafeen er hjartet i huset og gir info og sel billetter til førestillingar og bad. Galleriet er ein del av foajeen og publikumsområdet og med skiftande utstillingar gjennom heile året.

Badeanlegget er eit populært innslag i huset heile året både for kommunens innbyggjarar og dei mange hyttegjestene i bygda. 25 m basseng, vass-sklie, velverebad, boblebad, barnebasseng m.m. har nær 40.000 betalande besøk i året. Nær 300 barn og unge får sin opplæring i ulike kulturelle uttrykk gjennom kulturskulen som er ein del av verksemda til Oppdal Kulturhus KF. Fritidsklubben "Go-for-it" har eigen inngang og er et tilbod til ungdom 13 – 19 år. Drifta er organisert som eit KF som etter kvart har teke ansvaret for all den publikumsretta kulturverksemda i kommunen inkl. f. eks. Oppdalsmuseet. Eigenomsetninga er på ca. 17 mill. i året og kommunen si netto driftsutgift ca. 12 mill. / år. Dette er inkl. 12 årsverk i kulturskule, bibliotek, ungdomstilbod og museum.

4.4 Kimen kulturhus, Stjørdal: Kultur, kino og kyrkje

Kimen kulturhus er eit av dei største og mest omtala nye kulturhusa i landet etter opninga i august 2015. Samla areal er ca. 11.000 m² og kostnaden ca. 570 mill. eks. mva. Dette inkluderer også ei ny kyrkje for Stjørdalsbyen, kyrkjeontor og m.a. Newtonrom, fleirkino med tre salar, parkeringshus for 300 bilar under parken og tomteverdi. Bygget er realisert av det ideelle selskapet Stjørdal Kulturutvikling AS, med tunge bidrag både økonomisk og fagleg frå lokal bank, lokalt branntrygdslag, eigarar av butikkssenter i nabolaget og brei lokal mobilisering.

Biblioteket har ein sentral plass i Kimen kulturhus, og ligg i samspel både med kafé og leseplassar i foaje, Carbon fritidsklubb/ ungdomskafé og Newton-rom (natur- og realfagsenter). Biblioteket flytta berre ca. 500 meter til Kimen kulturhus saman med kulturskule, kino osv., men kom då nær inntil det store butikkssenteret på torget. Besøket i biblioteket er tredobla. Spesielt er det også at besøket hausten 2016 er endå større enn rett etter opninga i august 2015. Utlånet av bøker og media har også auka noko. Sjå <http://www.kimenkulturhus.no/> Heile kulturhuset har ein visjon bygd på Ole Vig, grunnleggaren av norsk folkeskule sine idéar der kultur, samvær og kunnskap er avgjerande for samfunnsutviklinga. Fritidsklubben og ungdomsavdelinga i biblioteket ligg tett saman. Besøket av ungdom i fritidsklubben er firedobla til nesten 200 dagleg. Fagtilsette på ungdomsklubben samarbeider med biblioteket om tilbod og dialog med ungdommane. Newton-rommet, sjå <http://newton.no/rom/newton-stjordan-1088.aspx>, trekk også mange unge til biblioteket.

Kinotilbodet der Trondheim kino driv Stjørdal som ein "filial" både med dagleg film i tre kinosalar pluss kafé/ kioskdrift, har også blitt ein suksess. Kinobesøket er meir enn tredobla i forhold til den gamle kinoen og passerte i 2016 110.000 selde billetter.

Stjørdal kommune har no ca. 24.000 innbyggjarar dvs. litt mindre enn den nye Alver

kommune. Stjørdal har også om lag det same tilhøvet til Trondheim som Alver vil ha til Bergen. Samla besøk i Kimen er godt over 500.000 menneske i året dvs. 20 besøk pr. innbyggjar. Det jamne besøket i huset på dagtid er langt større enn forventa. Særleg har pensjonistar, småbarnsforeldre og familiar blitt store brukarar. Slik blir huset ofte utnytta på heilt ulike måtar i løpet av ein og same dag.

4.5 Kulturfabrikken Sortland, mangfaldshuset

Kulturfabrikken Sortland opna våren 2014 som eit svært mangfaldig regionalt kulturbygg på ca. 8500 m2 og kosta ca. 270 mill. eks. mva. I tillegg til ein fleksibel storsal med 440 sitjeplassar (1000 ståande) med stor scene, har huset blackbox med 130 sitjeplassar for mindre arrangement, kino med 130 sete, museum med magasin/utstillingsareal, galleri, bibliotek, kulturskule, vaksenopplæring, øvingsrom, Newtonrom, frivilligsentral, eldresenter og kafé/ kiosk i vestibyle. Sortland kommune har ca. 10.000 innbyggjarar og er det største handels-, skule- og regionsenteret i Vesterålen. Sjå www.kulturfabrikkensortland.no

Realiseringa skjedde med stort engasjement frå næringsliv og kulturliv gjennom sponsorlaug og støttegruppe som skaffa ca. 15 mill. kr til prosjektet.

Fylkeskommunen gav ca. 20 mill. i spelemidler og andre tilskott. Kulturfabrikken er eigd av eit ideelt AS der kommunen har 100% av aksjekapitalen.

Drifta er i regi av Kulturfabrikken Sortland KF, som er kommunens samla kompetansmiljø for kulturfeltet som også deltek i kommunen sitt plan- og utviklingsarbeid på ulike område, og som ein aktiv aktør i det regionale kultursamarbeidet i Vesterålen.

Føretaket har ansvaret for drift av tenester som kulturhus, kino, bibliotek, galleri, ungdomstilbod, idrett, fritidstilbod, kulturkafé, kulturvern, frivilligheit og allmenn kultur. Samla besøk innom huset er nær 250.000 i året, av desse ca. 60.000 betalande til arrangement og kino og 40.000 til biblioteket. Andre ting å merke seg er ut frå drifta i 2016 er:

- * Det var heile 323 arrangement i huset
- * Meir enn 70 % av billettsalet er digitalt
- * Eigenomsetning ca. 8 mill. kr.
- * Besøket i bibliotek er dobla og i kinoen meir enn tredobla.
- * Vaksenopplæringa lagt til kulturhuset har blitt ein suksess for integrasjon.

4.6. Osbadet, eit kompakt folkebad

Osbadet opna i 2006 er eit godt besøkt badeanlegg for Os og søre delen av Bergen kommune. Osbadet kosta 70 mill. eks. mva. har 25 meters basseng, terapibasseng, stupeanlegg med ein, tre og fem-meter, boblebad, barnebasseng, to vass-sklier og solstudio. Osbadet sin ambisjon er å vere eit moderne badeland for heile familien.

Ved sida av å vere eit publikumsbad er det eit skule- og helsebad. Fire dagar i veka har Osbadet symjeundervisning for skulane i kommunen. På dag- og kveldstid er det også fleire lokale grupper med særskilte helsetiltak som nyttar badet.

Året etter opninga blei Os svømmeklubb skipa. Denne klubben har vakse raskt og har også fostra landslagsymjarar. Treningssenteret Actic flytta inn i kjellaren i Osbadet i 2008. Medlemskap der inkluderer både trening og tilgang til badet sine fasilitetar i kvardagen.

Det er drive av det kommunale føretak Osbadet KF. Ved sida av badedrifta overtok føretaket alt i 2008 ansvaret for vidare drift og vedlikehald også av Oshallen. Overtaking av drifta for idrettshallen har vore første ledd i ei større ambisjon om Kuventræ som eit sentralidrettsanlegg for Os. I 2015 vart friidrettsanlegget på Kuventræ betydeleg opprusta og Osbadet KF tok over ansvaret for drifta også av dette.

Årsbesøket ligg no omkring 100.000 betalande og årsumsetninga på ca. 15 mill. kr.

Av dette er ca. 2 mill. kommunens leige og kjøp av tenester for skulebading. Drifta krev ca. 14 årsverk inkl. idrettsanlegga og går i balanse med dei totalt 15 mill. i omsetning, når kommunen som eigar av anlegget dekkjer kapitalkostnaden for dette.

4.7 Røykenbadet, det store idretts- og helsebadet

Røykenbadet opna i januar 2017 som eit samarbeidsprosjekt mellom Røyken og Hurum kommunar (som begge frå 2020 blir ein del av Asker kommune). Anlegget er totalt ca. 9000 m² og kosta ca. 270 mill. eks. mva. kroner å bygge. Men dette inkluderer også klatreanlegg og eit helsehus til ca. 40 mill. Hurum kommune har bidrege med 5% av investeringa til badet. Det interkommunale samarbeidet har gitt 30% (meir enn 10 mill.) i ekstra tilskott av spelemidlar.

Bad- og symjeanlegget har fem ulike basseng: 25 meters konkurransebasseng med seks banar, eige stupebasseng med tårn på ein, tre og fem meter, to opplærings- og terapibasseng og eit barnebasseng. I tillegg er det ei 60 meter lang vass-skli med tidtaking, felles badstove med utsikt og velværeområde utandørs med kuldekulp, boblebad og solsenger.

Andre etasje er eit stort og topp moderne treningssenter. Røykenbadet har også det største klatreanlegget i regionen. Det er 13 meter høgt og breier seg over 340 kvadratmeter. Drifta av både bad og treningssenter er i regi av Røykenbadet KF og har same målsetting som Osbadet; drifta skal gå rundt når kommunen dekker kapitalkostnadene. Klatreanlegget blir drive i samarbeid med Røyken og Hurum klatreklubb.

*Foto frå Røykenbadet med stupeanlegg i eige basseng og moderne badstove med utsikt.
Foto Røykenbadet: Runa Aadalen Imago Design.*

5. Analyse og behov: Viktige tendensar og nye utfordringar

Som ein del av denne studien gjennomførte rådgjevaren ein serie korte intervju med nøkkelpersonar i kulturliv, idrett og næringsutvikling. Nokre sitat frå desse samtalanene er tekne inn i dette kapitlet og er skrivne i hermeteikn og med kursiv skrift.

5.1 Regionalt senter for kulturproduksjon og formidling

Endringane i det lokale og regionale kulturlivet dei siste ca. 30 åra, er langt større enn det mange både i kulturlivet og i kulturpolitikken ofte tenkjer over. Viktige stikkord er profesjonalisering, større tilbod og auka mobilitet i forhold til fritids- og kulturaktivitetar. Folk deltek framleis i nærmiljøet, men oppsøker langt oftare tilbod og miljø dei er spesielt interesserte i, sjølv om det krev 3-5 mil reise kvar veg.

Nore stikkord for endringane i kulturlivet dei siste 30 åra:

- ❑ Kommunale kulturskular med et breitt tilbod og mange fagutdanna lærarar har ofte overteke instruktørrolla og mange av aktivitetane.
- ❑ Distrikts- og landsdelsmusikarar og fylkeskommunal kunstformidling gjennom kunstnarsenter og offentlige galleri i dei fleste fylka.
- ❑ Turnéorganisasjonar og kulturtilbod i skulen ("skulesekken" e.l.).
- ❑ Samspel kultur og næring / reiseliv får større fokus i regionalt utviklingsarbeid.
- ❑ Sterk auke i talet på kulturdagar, festivalar og historiske spel ofte med både amatørar og profesjonelle aktørar.
- ❑ Publikum har fått heilt andre vaner og stiller andre "krav" på grunn av auka levestandard, mobilitet og tilbod av konsertar, teater, show o.s.v.
- ❑ Auka regionalt samarbeid både om prosjekt og for institusjonar som f. eks. kulturskular og bibliotek.

Samstundes har det skjedd ei teknologisk utvikling som har påverka behov og forventningar både hos deltakarar, artistar og publikum:

- ❑ Lysanlegg: Frå seks "grisetryner" og heimelaga rampelys til digitalt lysbord med 150 kanalar, "lysrobotar" og lysdesign på dataskjerm.

- ❑ Lydanlegg: Frå nesten berre "backline" til PA med minst 48 kanalar, monitor/ in-ear, høg kvalitets trådlause mikrofonar, digital lydmiks / kabelstruktur og stor fulldigital musikkproduksjon.
- ❑ Røyk, lysrobotar, videoprojektørar, LED-skjermar og motortrekk på scenen har blitt billegare og "standard" på moderne scener også i bygdebyane. Scenene har blitt langt sikrare og branntryggleiken betre.
- ❑ Heilt anna fokus på støyisolasjon og akustikk for at utøvarane skal ha gode vilkår for øving og framføring. NS 8175/2012 og NS 8178/2015 er viktige.
- ❑ Andre konsert og teaterformer i oppsett, samværsformer og uttrykk: Frå konsertsal med amfi til krokoncert / ståkonsert med servering og frå titteskap-teater til arena-teater / blackbox.
- ❑ Digital kino med 4K oppløysing, 3D bilete og lyd (Atmos) har saman med krav til auka komfort, sett ny standard for kinodrift. Rekordar i kinobesøk i 2016, trass i Nettflix, avansert heimekino osv.

Kongsberg Musikkteater (2015) er ein nøktern, men moderne kultursal med teleskopamfi og elektronisk regulerbar akustikk for allsidig bruk; akustiske konsertar, teater, dans, kino, klubbkonsertar, konferansar og bankettar. Alt scenelys er LED-basert og all lyd og bilete går gjennom digitale system.

Endringane dei siste 25-30 åra har gitt heilt andre rammevilkår når det gjeld kompetanse, struktur og økonomi i kulturlivet som igjen set heilt andre krav til kulturbygga:

- ❑ Regionale kulturhus profesjonaliserer arrangør- og produsentleddet og har saman med den tekniske utviklinga auka kvaliteten på lokal kulturproduksjon.
- ❑ Riksteatret har konsentrert tilboda sine om 2 - 4 regionale kulturhus med profesjonell drift og kulturformidling i kvart fylke.
- ❑ Nye konsert- og teaterformer treng fleksible arenaer og aktive produsentar og arrangørar.
- ❑ Langt større behov for ulike lokale knytt til fagmiljø, kulturproduksjon, øving, aktivitet (verkstader, kontor, aktivitetsrom).
- ❑ Rolla som produsent / kulturoperator blir stadig viktigare i samspelet mellom kulturhusa og kulturlivet i regionen, både amatørar og profesjonelle. Kulturskulane sine tilsette har ofte ei sentral rolle.
- ❑ 50-tallsprosjektet om å formidle "høgkultur" frå sentrum (Oslo) til periferi som eit nasjonalt prosjekt, blir meir og meir meningslaust med det omfang, den kvalitet og dei fagmiljøa for kulturproduksjon som mange regioner har utvikla.

For få år sidan blei fleksible kultursalar med stolar i teleskopamfi sett som "mindreverdige" som konsert- og teatersalar. Langt høgare kvalitet for amfi og stolar, nye løysingar for regulering av akustikken og auka behov og interesse for moderne konsert- og teaterformer, har gjort at få nye kulturhus no blir planlagde med fast amfi i storsalen. Teleskopamfi gir stor fleksibilitet for t.d. konferansar, store middagar og klubbkonsertar med ståande publikum og / eller småbord i salen.

Nye løysingar for elektronisk regulerbar akustikk (AAS), har dei tre siste åra blitt installert i fleire kultursalar i Noreg. Inntil nyleg vart sett som nesten uråd både teknisk og økonomisk og ha ein stor sal som skulle brukast til alt frå kino til akustiske konsertar. Med god planlegging er ein storsal som er god til alle bruksområde, no fullt mogleg å få til. **For Nordhordland må musikkorpsa sine behov få særleg merksemd i det vidare planarbeidet. Ein må sikre at krava i «NS 8178, Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikk-utøvelse» blir følgde.**

5.2 Behovsoppgåve frå Telemarksforskning i 2016

Behovsoppgåva frå Telemarksforskning i 2016 gjorde i tillegg til data frå Norsk kulturindeks ei omfattande brukarundersøkinga som eit kunnskapsgrunnlag for arbeidet med regionalt kulturhus.

Frå samandraget tek vi med:

"Ei overvekt av respondentane meiner dagens lokale ikkje er tilfredsstillande og at det er behov for eit nytt, regionalt kulturhus i Knarvik. Fleire peikar på at dagens lokale er ueigna til konsertar og sceneframføringar, at det er for liten plass og for dårleg akustikk. Respondentane trekk fram behov for ein samlande møteplass i regionen på tvers av aktørar, og fleire meiner dette vil vere viktig for samfunnsutviklinga framover."

Oppgåva har med ein del informasjon frå Norsk kulturindeks som gir ein del viktige fakta om dagens situasjon:

KONSERTAR: *"Lindås har eit potensiale til å kunne tilby fleire konsertar til sine innbyggjarar. Det er forventa, ut frå dei strukturelle føresetnadene som ser ut til å påverke konserttilbodet, at Lindås skal ha 2,4 konsertar (TONO-arr) per 1000 innbyggjar. Ganga opp med innbyggjartalet (15 402) vert det ei forventning på totalt 37 konsertar. Det vil seie 15 fleire konsertar enn TONO-tala for 2013 syner."*

KINO: *Statistiske analysar viser at ein i Lindås kunne forvente forventa seg eit kinotilbod på 38 førestillingar per tusen innbyggjarar, altså 585 førestillingar i året (sett opp mot dagens 134). Kinotilbudet i Lindås er dermed dårlegare enn kva kommunen sine føresetnader skulle tilseie, og det ligg eit uutnytta potensial for fleire kinoførestillingar."*

RIKSTEATRET: *"Blant kommunane i Hordaland som fekk besøk av Riksteateret i 2014, finn vi Bømlo og Stord. Riksteateret synte 4 førestillingar i Bømlo og 8 i Stord. Ein vil truleg kunne forvente eit liknande nivå i eit eventuelt regionalt kulturhus i Knarvik."*

Desse vurderingane er ei enkel samanstilling av lett tilgjengeleg statistikk frå ulike kulturinstitusjonar og for eksempel Film og kino og ser desse i høve til gjennomsnittet av kommunar i gruppe med Lindås. Norsk kulturindeks viser også at

alle dei beste kulturkommunane har investert i nye moderne kulturhus dei siste 25 åra. Vi har med fakta om fleire nye kulturbygg i kapittel 6.

Behovsoppgåva fekk klart fram at dagens lokale er ueigna til konsertar og sceneframсыningar, at det er for liten plass og for dårleg akustikk. Erfaringar med nye regionale kulturbygg viser at besøkstala både for konsertar, kino, bibliotek og andre lokale arrangement, langt høgare enn tala Telemarksforskning viser til.

5.3 Frivillig kulturliv, identitet, nærmiljø og demokrati

Det å stimulere frivillige lag og organisasjonar er sentralt i den nye kommuneplanen for Lindås: "Innsatsen til frivillige er viktig, og ein del av limet i samfunnet vårt. Dei skapar møteplassar for fellesskap og deltaking, og legg til rette for at folk dannar sosiale nettverk og kjenner at dei høyrer til."

Det er behov for møteplassar og kulturarenaer både i grender, bygder og kommunar og for det som skal være felles for heile regionen. Nordhordland og nye Alver kommune treng både dei sterke og nære sosiale fellesskapa og møteplassane i nærmiljøa og muligheiter for at dei som har interesser og engasjement saman med

folk frå andre delar av Alver og Nordhordland også kan utvikle sine interesser i regionen. Det regionale kulturhuset skal ikkje erstatte grendehus og nærsenter, men vere ei felles regional storstove og arena for frivillig kulturliv.

Dei sørlege delane av Lindås og Meland kommunar har vekt i folketal og innflytting frå Bergen. Dette utfordrar det grendeorienterte kulturlivet i kommunane. Det å halde på bygdekulturen og strile-identiteten, blir viktig for samkjensle, lokalt engasjement og å hindre "bydelsutvikling" som om kommunen var ein del av Bergen. Kultur/ fritidspendlinga til Bergen kan reduserast ved at tilbodet nord for brua blir betre og meir variert. Dette er også eit klima- og miljøperspektiv.

Eikanger Bjørsvik Musikklag med konsert i Håkonshallen

Det er avgjerande at det regionale kulturhuset blir oppfatta som ein god arena for dei kulturmiljøa i regionen som i dag saknar ein meir moderne scene. Alver kommune og Nordhordland har både flest aktive korps i landet og dei to beste brassbanda i Europa ; Eikanger/Bjørsvik og Manger. Dei har bra øvinglokale, men ingen stad å spele på "heimebane" med gode akustiske tilhøve. Sjølv Grieghallen er primært planlagt for symfonisk musikk og ikkje ideell for brassband med mykje perkusjon. Det er difor brei semje om at ein regional kulturscene må ha topp løysingar for brassband og også vere ein god arena for korpsfestivalar. Deretter bør gode tilhøve for meir avanserte teater/ revy/ musikalproduksjonar og dans prioriterast.

Sitat frå intervju våren 2017:

"For mange av medlemmene i kulturrådet (Lindås) vil eit regionalt kulturhus gje heilt andre moglegheiter for større og meir avanserte produksjonar. Nye og betre øvingslokale vil og vera viktig for mange."

"For ytringskulturen er mangelen på gode arenaer ei hovudutfordring. Det er i dag nesten berre kyrkjer, større bedehus og mindre samfunnshus og ungdomshus som er aktuelle lokale."

"Nordhordlandshallen har vore prøvd til ein del konsertar, men det er dyrt/ krev mykje rigging, er for stor til det meste og det er dårleg lyd."

"Viktig at eit regionalt kulturhus også er eit regionalt kompetansesenter for kulturproduksjon, som også kan bidra på andre arenaer i regionen."

Gjennom FN's "Frivillighetsår" og fleire stortingsmeldingar om frivillig innsats, har det over fleire år vore eit betydeleg fokus på verdien i frivillig arbeid innan kultur, idrett, friluftsliv og humanitære organisasjonar. Frivilligheit som ein "tredje sektor" utgjer ein stor verdi både for samfunnet og den enkelte. Det er vist at kvar offentlig krone i stimulans i gjennomsnitt gir det firedoble tilbake til samfunnet.

Stadig fleire ser verdien ikkje bare i resultata, men også i prosessane når folk arbeider seg saman i korpsset, koret, idrettslaget, på teaterscenen, eller i samspel mellom fleire kulturuttrykk. Forskarar peiker på eit stort ideelt samfunnsengasjement i frivillige organisasjonar som ein føresetnad for eit levande demokrati. Styrking av og samarbeid med frivillige organisasjonar er også sentralt i den nyleg vedtekne kommuneplanen: "Vi er svært stolte over at frivilligheita står så sterkt i kommunen vår. Denne kulturen ønskjer kommunen å ta vare på og vidareutvikle. Frivillige lag og organisasjonar skapar identitet, fellesskap og sosial omgang mellom menneske i lokalmiljøa." og "Samfunn der folk trivst og kjenner at dei høyrer til og har meningsfulle dagar er viktig for å styrke folkehelsa."

Lindås Ungdomslag har gjennom år hatt imponerende kvalitet og deltakarar frå alle aldrar i teatergruppa. Her frå "Spelemann på taket" på Haugatun i 2017, eit samarbeid mellom ungdomslaget og Lindås Songlag.

Eit overordna mål i arbeidet med regionalt kulturhus i Knarvik må difor også vere:

Ein ny kulturarena skal stimulere dei frivillige kulturorganisasjonane til å gjennomføre prosjekt / oppsettingar med høge krav til kvalitet. Betre arenaer, mindre slit med rigging og god kvalitet på teknikk og akustikk, skal gjere at enda fleire får lyst til å delta.

Gapet mellom publikums og kulturlivet sine forventningar og krav til ein moderne kulturarena og dei arenaene mange kommunar kan tilby, er aukande. Fleire har brukt uttrykket "kulturlivet er lei av å spele på grusbane" om situasjonen. Løysinga er ein moderne, men nøktern regional hovudscene for kulturlivet i regionen, og ein "heimebane" med gode akustikk- og scenetilhøve for korpsmiljøet.

5.4 Møteplass og tilbud for ungdom i regionsenteret

Sitat frå intervjuet våren 2017:

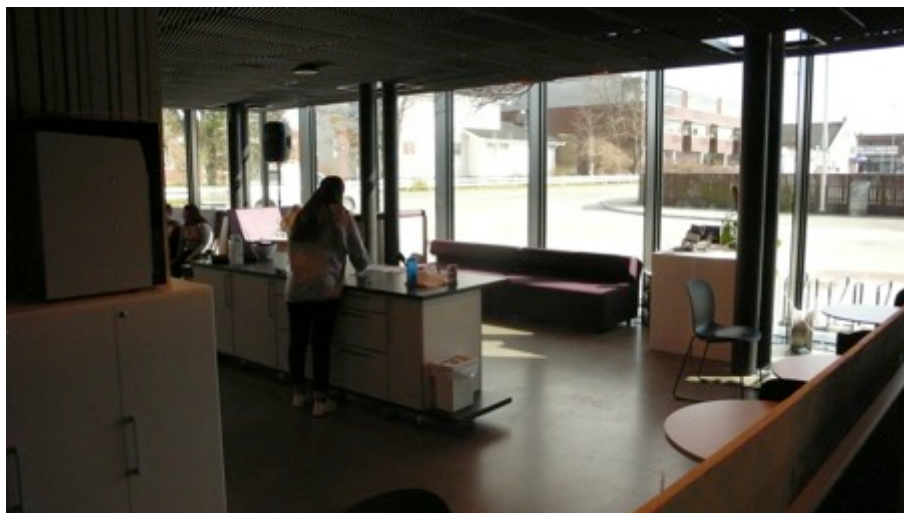
"Knarvik sentrum manglar gode møtestader og attraktive tilbod for ungdom. Det er masse tilbod for dei som driv med fotball, handball og korps, men elles er det få alternativ til å "henge" på senteret – og det er ikkje mykje spennande."

"Skal du finne på noe med vennane dine, drar du til Åsane eller byen".

"Mange sit heime og "gamar" – vi må få dei ut av holene sine."

"Viktig med møteplassen for alle – og gode treffstader for ungdom i huset."

"Det bør vere kinosalar i kulturhuset"

Frå ungdomsklubben Carbon i Kimen, Stjørdal med eigen inngang frå gata, med klubbscene, vrimleplass og øvingsrom i underetasjen og ungdomsavdelinga i biblioteket og Newtonrom ved sida av kaféen.

Kultursatsing blir sett på som ein stadig viktigare ungdomsstrategi i ei tid då tendensen til sentraliseringa er sterk. Dette har ikkje berre med arbeidsplassar og konjunkturar å gjere. Ungdommen sine egne haldningar og preferansar er viktige. Dette blei godt kartlagt i prosessen med Ungdomsrådet sine innspel til kommuneplanen i februar 2017 "Melding frå ungdommane". Både under kapitlet om sentrumsutvikling og under "kultur og frivillig arbeid" går dette igjen:

- *"Vi har mange fritidstilbod (fotball, handball, korps, kulturskule mm). Vi ønskjer større mangfald slik at ikkje alle gjer dei same tinga."*
- *Vi manglar kulturhus i Knarvik. Det må innehalde kino, kulturskule, bibliotek, dansesal og teatersal og vere open på ettermiddag/kveld og i helga."*
- *Vi har bygdekinotilbod på Fammestad, men vi må få skikkeleg kinotilbod i Knarvik"*
- *Ordentlig symjehall som er open for alle! Så slepp vi reise til Bergen eller Manger."*

På 70- og 80 talet hadde ungdomskulturen også sterke element av »smått er godt», motkultur og nærmiljø. I dag står storbyen og det urbane langt sterkare i norsk ungdomskultur. Alver kommune og Knarvik som regionsenter må opplevast som spennande, moderne og full av muligheiter for engasjert ungdom til å utforske og prøve nye kulturuttrykk. Ikkje minst er dette viktig for Knarvik med stor vidaregåande skule og også ein god del studentar som pendlar til og frå studiestadene i Bergen. Alt ligg til rette for at Knarvik og Alver skal bli meir attraktivt også for vaksen ungdom, men den moderne kulturarenaen er sakna av mange.

Behovet for møteplassar og differensierte kulturtilbod og aktivitetar er større enn nokon gong. Det kan være avgjerande å stimulere ein ungdomskultur som er skapande, open for nye uttrykk og inntrykk frå ei nær verd i ein arena som har plass både for det organiserte og det individuelle, det sosiale og det spontane.

Møteplassen for ungdom må vere ein viktig del av kulturhuset. Mange muligheiter – men ikkje for vaksenstyrt og organisert. I Ungdomsrådet sitt innspel til kommuneplanen, er satsing på ungdom i eit nytt kulturhus i Knarvik viktig.

5.5 Det moderne folkebiblioteket

Biblioteka er under rask endring og får ein stadig viktigare funksjon som inkluderande møteplass og hjelp til å sortere og finne fram i den endelause informasjonsstraumen i ei digital verd. Lindås bibliotek vil vere ein aktiv aktør og utvikle sine samfunnsoppgåver gjennom følgjande visjon:

Biblioteket er eit aktivt og kreativt kultur- og kunnskapssenter – ein oase og eit digitalt rom –der menneske kan søkje inspirasjon, informasjon og rekreasjon.

(Biblioteka i Nordhordland sin felles visjon)

Lindås bibliotek for eit rikare liv.

(Lindås bibliotek sin visjon)

Bibliotekmelding og ny biblioteklov

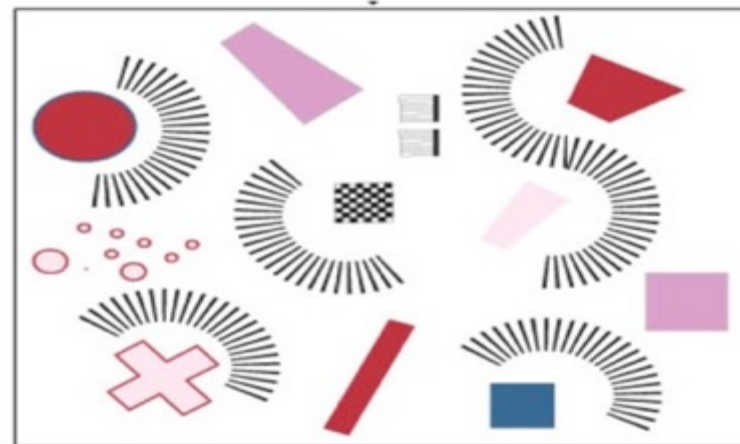
Stortingsmelding 23 2008/2009 (Bibliotekmeldinga) sette fokus på dei store endringane som har skjedd i folkebiblioteksektoren dei siste åra. Det heiter m.a.:

*«Ein utvida definisjon er at biblioteket er ein institusjon som med utgangspunkt i samlingar av dokument – digitale eller fysiske – initierer og organiserer sosiale prosessar, først og fremst sosiale prosessar knytte til læring og kulturformidling. Det sosiale biblioteket rommar såleis ei vidare forståing av kva eit bibliotek er og fangar inn kjernen av det eit bibliotek alltid har gjort, samstundes som omgrepet også identifiserer ei oppgåve som vert stadig viktigare for biblioteka i det digitale samfunnet – **å styrkje dei sosiale funksjonane til biblioteka, kulturperspektivet og biblioteket som ein offentlig møtestad for alle.**»*

Biblioteket skal sikre at informasjon og kunnskap skal vere tilgjengeleg for alle, og på mange ulike språk: **«samfunnsrolla til biblioteka ligg i skjæringspunktet mellom kulturpolitikk, utdanningspolitikk og ein politikk for å styrkje demokratiet.»** Dette blei også følgd opp i føremålsparagrafen i ny biblioteklov i 2014, som omtala i kapittel 3.

Folkebibliotek - frå "boklager" til møteplass og kreativ verkstad

Det tradisjonelle biblioteket skulle gje sikker oppbevaring for så mange bøker som råd og så mange plassar som råd i lesesalen. Hovudmålet var utlån av bøker og folkeopplysning. Bibliotekaren si rolle var å sikre og halde orden på bøkene etter Deweys klassifikasjonssystem og registrere og ha kontroll frå ein skranke ved utgangen. I mulighetsstudiet for nytt Deichmanske i Oslo var dette illustrert slik:

Illustrasjon: REX / SpaceGroup, mulighetsstudie 2008

Det moderne biblioteket med ulike sosiale soner, aktiviteter og rom og med bibliotekar som gir råd og hjelp omkring i heile biblioteket. Skranken er borte.

I eit nytt bibliotek, i vår digitale tidsalder blir samfunnsoppdraget utvida: **Biblioteket skal leggje til rette for møte mellom menneske, der publikum gjennom å samhandle, dele og vere med å skape sosiale prosessar og kreativitet og entreprenørskap.**

Innbyggjarane skal bli freista til nye opplevingar med ukjent innhald, og stimulerast til deltaking og medverknad i kreative og demokratiske prosessar. Publikum skal ikkje berre finne det dei visste dei var på jakt etter, men også det dei ikkje visste at dei ville ha. Difor må bygget og areala være opne, innbydande og fleksible, og leggje til rette for møte mellom menneske og sjølvbetente og opne mediesamlingar. Biblioteket og personalet står til teneste for brukarane som "kundar". Frå å vere "vakt" blir bibliotekaren ein personleg rettleiar og samtalepartnar. Det må då skapast

ulike soner, alt frå hektiske vrangleområde, via område for aktivitetar og avslapping, til stille område for konsentrasjon og fordjuping.

Nokre allmenne samfunns- og kultur-endringar har også i stor grad endra biblioteket:

- **Populærkulturen får status:** I dagens postmoderne samfunn gir tradisjonelle omgrep som folkeopplysing og "danning" nye utfordringar. Kundeperspektivet og ny kulturforståing gjer at populærkultur i alle former, har fått ein naturleg og likeverdig plass i biblioteket.
- **Informasjonssamfunnet:** Ny teknologi gir nye informasjonsformer og muligheter for rask og relevant informasjon, men også med store utfordringar kring kjelde- og mediekritikk: Kva informasjon kan vi stole på? I 2017 har "fake news" blitt ei utfordring alle kjenner.
- **Biletmedia** får ein helt annan plass, ikkje berre i kunst og underhaldning. Visuell oppfattingsevne må stimulerast på line med lesing fordi stadig fleire opplevingar, viktig informasjon og kunnskap blir formidla ved bruk av film, bilete, animasjonar, tekst og lyd i kombinasjon.

Samlingane og tilboda kan difor ikkje lenger formidlast berre ut frå biblioteket sitt tradisjonelle katalogsystem, men ut frå ulike brukargrupper sine mål for besøket. Bibliotekaren blir ein personleg rettleiar og samtalepartnar.

Informasjon, refleksjon, innsikt og kulturelle opplevingar

Folkebiblioteket sitt inkluderande tilbod til alle kviler på fire søyler:

1. Informasjon
2. Kultur
3. Oppleving
4. Oppdaging

Dei to første søylene handlar om innhaldet i tilbodet, dei fysiske samlingane og tilgang til innhald på nett og i databasar. Dei to siste søylene handlar om rommet, formidlinga, arrangementa, tilrettelegginga og å gjere dette tilgjengeleg for alle. IKT er ikkje ein eigen søyle, men ein viktig reiskap som vil svekkje alle søylene om ikkje utstyr og kunnskap om bruk er på plass.

Svekkjer du ein av søylene svekkjer du folkebiblioteket. Du kan ha ei god kulturell- og informasjonssamling men om du ikkje har rom, teknologi, kunnskap, økonomi eller kapasitet til å formidle samlingane vil store delar av samlingane stå ubrukte. På den andre sida, lagar du biblioteket om til eit leikerom utan substans, er det ikkje eit folkebibliotek lengre. Grunntanken bak folkebiblioteket er at det skal fremje demokratiet. Det skal vere ein kjelde til refleksjon, innsikt og kulturelle opplevingar.

Om 10-20 år skal brukarane møte eit nytt bibliotekrom med spanande tilbod, teknologiske remediær, plass til mange og ulike aktivitetar og arrangement, som samstundes skal kvile trygt på dei fire søylene.

Eventyrstund i biblioteket. Eit av 85 arrangement i 2016.

Analyse av Lindås folkebibliotek i dag

Sterke sider: Låg terskel, høg service og "meir-ope"

Lindås bibliotek har låg terskel og er ein open møteplass det er lett å stikke innom. Biblioteket:

- har brukarar i alle aldrar, av begge kjønn, ulike nasjonalitetar og frå alle sosiale lag
- er sentralt passert i tilknytning til Knarvik senter og besøket vart meir enn dobla etter flyttinga dit frå eit hus "litt utanfor" for nokre år sidan

- har eit godt omdømme, ikkje minst fordi personalet er serviceinnstilt, har lang røynsle, kjenner biblioteket godt og har eit høgt utdanningsnivå
- har i fleire år vektlagt kompetanseutvikling, og alle får sett av tid til oppdatering og ny kunnskap
- blitt meir-ope, det vil seie at brukarane kan nytte seg av biblioteket sjølv om personalet ikkje er tilstades
- er ein del av eit nasjonalt nettverk som sikrar brukarane tilgang til eit breitt utval litteratur.

Biblioteket har dei sju siste åra arbeidd med utviklingstiltak for å gjere det meir framtidsretta. I arbeidet med **«Det skrankelause biblioteket»** har dei tilsette hatt fokus på å endre møte med brukarane frå passiv betjening bak skranken til aktiv formidling ute i lokalet. Gjennom samarbeidet med Meland bibliotek i **«Strilabiblioteket»**, har biblioteket arbeidd med vidareutvikling av det samla bibliotekstilbodet gjennom spesialisering av medietilbod og personale.

Lindås bibliotek har ein god bibliotekstruktur: Bokbussen sikrar alle barn i kommunen eit basistilbod av litteratur. Lindås filial har fått mangedobla besøka sine etter at biblioteket vart gjort meirope i Lindåshallen si opningstid.

Svake sider: Små lokale, lite plass til barn, unge og arrangement

Lokala er for alt for små, knapt tredjedelen av det som er vanleg for hovudbibliotek i ein kommune som Lindås. Folk snur ofte i døra fordi alle sitjeplassane er opptekne, eller fordi lydnivået er for høgt. Berre det siste året har biblioteket fått 115 nye aktive lånarar (ein aktiv lånar har brukt biblioteket minst ein gong siste året) og har no 3788 slike. (31.12.16) Besøkstalet og utlånet har gått noko ned.

Biblioteket har også for lite opningstid med personale tilstade samanlikna med tilsvarande kommunar. Det vert lita tid til å følgje opp brukarane. Mange treng mykje tid i lag med personalet til dømes for å bruke nett-tenester, skrive søknader, fylle ut skjema og anna. Brukartilpassa litteraturformidling krev og meir tid. Dei digitale tenestene burde også vore betre. Gamalt PC-utstyr og manglande it-tenester og utstyr er ein svakhet ved det noverande tilbodet.

Biblioteka skal vere møteplass for offentleg samtale og debatt. Lindås bibliotek har hatt fokus på dette og hadde **85 arrangement med 1635 besøkjande i 2016**. Kvar

gong biblioteket skal ha eit arrangement må hyllar flyttast bort og stolar køyrast fram. Dette er tidkrevjande – og hemmande for andre aktivitetar i biblioteket.

Mogelegheiter: Inkluderande og møteplass og kompetansesenter

Biblioteket skal vere ein møteplass og har stort potensiale til å bli eit samlande kraftsenter i kommunen sidan så mange brukar biblioteket i utgangspunktet. **Det trengst ein samlande plass som har tilbod på tvers av sosiale lag, interesser, kjønn, alder og nasjonalitet og der alle møtast på lik line.** Om lokalet er dimensjonert for ulike aktivitetar til same tid, ligg alt til rette for at biblioteket vert ein pulserande møteplass.

Biblioteket som kreativ verkstad for barn og unge. "Maker-space" er internasjonalt ein sterk trend i moderne bibliotek.

Biblioteket har alltid vore eit informasjonssenter og biblioteket kan vere den plassen som har tilgang til nye teknologiske hjelpemiddel for brukarane og for personalet som skal rettleie i bruken av ny teknologi. Dei lette referansespørsmåla finn fleire

fram til på eiga hand på nettet, men mange har framleis behov for å få hjelp til dei meir kompliserte spørsmåla. Vi oppdagar at det vert stadig meir spørsmål etter hjelp knytt til PC-bruk, og behovet vil truleg auke frametter.

I følgje den noverande kulturplanen skal biblioteket vere eit kompetansesenter for barnelitteratur som både skulane og barn/foreldre skal kunne nytte seg av. Det skal opprettast ei eiga stilling til kompetansesenteret.

Stadig fleire tek etter- og vidareutdanning og mange i distriktet ønskjer å kunne bruke biblioteket som studiestad. Biblioteket har ofte spørsmål frå desse om stille leseplassar. Om biblioteket får større lokale vil ein kunne opprette egne soner og/eller grupperom til denne gruppa. I tillegg kan biblioteket gje hjelp til oppgåveskriving, pensumlitteratur m.m..

Biblioteket samarbeider med Nordhordland fotoklubb om utstillingar, Kulturskulen om laurdagskonsertar og med Rotary og andre organisasjonar om arrangement.

Plassering i eit framtidig kulturhus vil gjere samarbeid med lag og organisasjonar endå lettare enn i dag. Til dømes kunne ein tenkje seg at den lokalhistoriske samlinga har rom for utstillingsplass som sogelaga kan nytte.

Formidling gjennom visualisering blir stadig viktigare, og det krev at bøker og andre mediar i større grad må formidlast via framsider, skjerm og film.

Eit nytt lokale kan planleggjast med garasje til bokbussen i flukt med bokbusmagasin. Det vil gje betre arbeidstilhøve og oftare utskifting av bøker i bussen.

Fleire er interesserte i å bruke biblioteket, men dei brukar det sjeldnare og låner mindre enn tidlegare, sidan biblioteket som «vereplass» og møteplass er for lite. Det er liten plass til utstillingar som kan stimulere til lån, og til andre utstillingar og arrangement. Avdelinga for barn og unge er for liten og manglar både sitteplassar, samlingsplass og rom for ulike aktivitetar.

5.6 Kulturskulen, eit senter for musikk, scenekunst og bilete

Lindås Kulturskule (LKS) er ei kommunal teneste som administrativt ligg under kultursektoren v/ kultursjefen.

Måla for kulturskulen er mellom anna:

- å gi alle barn og unge som ynskjer det eit undervisningstilbod innafor dei estetiske faga med grunnlag i den nye rammeplanen for kulturskulene «Mangfald og Fordjuping»
- å vere eit kulturelt kompetansesenter for kulturlivet i kommunen

Tilbod og elevplassar dei siste åra

Fag-område	Innhald/organisering	2016/17		2015/16		2014/15	
		Tal elevar	Elevlar på ventel.	Tal elevar	Elevlar på ventel.	Tal elevar	Elevlar på ventel.
Musikk	Opplæring i dei fleste musikkinstrument, song, kor samt tilrettelagte opplegg for funksjonshemma og Musikkterapi	329	136	324		284	
Inkludert	Visuelle kutfag, dans og teater						
Direksjon	Sal av dirigenttenester til 6 korps og 1 kor	200		200		200	
Sum		529	136	524	-	484	-

136 elevlar på venteliste viser at tilboda er populære, men at skulen har for liten kapasitet. Noko auka økonomiske rammer vil raskt kunne gjere at kommunen oppfyller målet om tilbod til 30% av alle i skulepliktig alder. I dag er det ca.1950 elevlar i grunnskulen i Lindås Kommune.

LKS gir tilbod til tilsvarande ca.27% av grunnskulen sitt elevtal. Men det totale elevtalet inkluderer korps og kor med dirigent frå Kulturskulen. Lindås kommunestyre har vedtak om prioritering av skulekorpsa. Kvart skulekorps kan kjøpe inntil 36% subsidiert dirigentteneste.

Reknar vi ut i frå berre «kjernefaga», gir LKS tilbod til ca.18% av grunnskule-elevane. Stortinget si målsetting er at kulturskulen skal gje tilbod til 30% av elevane.

Lindås kulturskule i dag

Kulturskulen har i 2017 23 tilsette fordelt på ca.10 årsverk.

- Kulturskulen har formell og reell spisskompetanse innan song- og instrumentalundervisning, dirigenttenester, biletkunst, dans og teater.
- Administrasjonsressursen er 100% rektor.
- Prosjekt administrasjon 20%.
- Lærarane har høgskuleutdanning i sine fag og lang erfaring .

”Særpreg” og styrkar

Kva kjenneteiknar Lindås Kulturskule?

- Stor vilje til å gjere det beste ut av dei rammene skulen til ei kvar tid har.
- Stor aktivitet- internt og eksternt, høgt kompetansenivå og særst lågt sjukefråvær.
- Samarbeid med frivillige lag og foreiningar, nærmiljøet, spesielt skulekorpsa.
- Kulturskulen har gjennom mange år opparbeidd ein solid posisjon hjå publikum.

Kulturskulen sine lokale i dag

Det er fire kulturskulesentra i kommunen i tillegg til hovudsetet i Knarvik:

- Ostereidet i SFO bygget: (60m²) «Eigne lokale» for song, piano, gitar og musikkterapi
- Lindås Barneskule: Ingen eigne lokale: Tilbod gitar, song og piano
- Alversund Barneskule : Ingen eigne lokale- piano-musikkterapi-
- Knarvik Læringssenter: Ingen eigne lokale. Tilbod: Dans og band
113 m² Danse sal Takhøgda 4 m
18 m² Scene: Band for elevar m/spesielle behov
Elles: Lager ved scene og sal og omkledding i gang

Knarvik: Kulturskulebygg blei teke i bruk i juli 2014.

Huset er ikkje bygd for kulturskule men blei sett opp som et provisorium i samband med bygging av «ny» ungdomskule i Knarvik. Det er store problem med lydlekasje mellom rom sjølv om det siste året er gjort noko utbetringar både akustisk og med isolering av veggjar.

Undervisningsroma på Kulturskulen i Knarvik i dag er:

Rektor sitt kontor 20m², blir også brukt til noko undervisning og små møte.

Rom 1 80 m² Akkordeon, piano, visuelle kunstoffag og teater m/scene, lys, vask.

Rom 2 20 m² Piano- og fløyteundervisning kombinert med kontor og lager.

Rom 3 80 m² Flygel, piano, fiolin/bratsj, strykeorkester og kor.

Rom 4 80 m² Slagverk, gitar, bass, band, piano og song.

Rom 5 18 m² Song og akustisk gitar.

I tillegg finst kjøkkenkrok og pauserom for lærarane, venterom for elevar m/lesepartar i gangane, 20m² lager m/hyller og eit fjernlager på 100m² m/hyller i anna bygg i senteret.

Utfordringar med lokala

- For få rom, dårleg ventilasjon og lydisolasjon gir avgrensingar i aktiviteten og dårlege arbeidstilhøve for lærarar og elevar.
- Rom til "uformell" øving for elevgrupper.
- Manglande konsert, utstillings- og framføringsrom og scene.
- Manglar kontor/ arbeidsplass for alle lærarane.

Utviklinga i åra som kjem

2020 vil dei tre kommunane Meland, Radøy og Lindås gå saman og bli den nye storkommunen Alver. Behovet for ein sentral plass med eigna lokale for den «nye Kulturskulen» vil klart presse seg fram. Samlokalisering av hovudbasen i eit regionalt kulturhus i Knarvik vil vere ei optimal løysning ikkje minst på grunn av sambruk av og nærleik til salane i huset.

Ein god hovudbase er viktig for å:

- legge tilhøva til rette for å utnytte lærarkreftene best mogleg
- ha mest mogleg tilpassa undervisningsrom og arbeidstilhøve for lærarane

- skape eit hyggjeleg og kreativt miljø for elevane
- legge til rette for samarbeid på tvers av fagområda
- byggje eit godt lærarmiljø; behalde og rekruttere dyktige lærarar.

Kulturskulen har i dag mange lærarar i små deltidsstillingar som pendlar mellom fleire kommunar i Stor-Bergen. Den nye kommunen vil i langt større grad kunne tilby heile stillingar eller store stillingsbrøkar til lærarane og fleire vil då truleg også velje å busetje seg i Alver kommune.

Undervisning på lokale kulturskulesenter bør halde fram

Store avtandar gjer at kulturskulen må ha desentralisert undervisning skal det vere eit reelt tilbod for elevar i alle skulekrinsane. Ein bør i framtida ta sikte på å oppretthalde og styrke lokale kulturskulesenter, gjerne knytt til planen om nærsenter i den nye kommunen. Men tilboda for dei eldste elvane, spesialtilbod for heile regionen og tilbod som er ekstra krevjande når det gjeld kvalitet på lokale og utstyr, bør samlast i nytt kulturhus.

Åtte satsingsområde for nye Alver kulturskule

Mange kommunar gjennomfører no ei omfattande utviding av kulturskuletilbodet. Den nye kommunen må kunne ta del i denne utviklinga. Viser til Norsk kulturskuleråd sin nye rammeplan for kulturskulene «Mangfald og Fordjuping» for dei ulike satsingane omtala nedanfor.

1. **Avvikle ventelistene:** Kapasiteten bør auke slik at ventelistene blir mindre.
2. **Drama/Teater:** Dette fagområdet er interessant for mange barn og unge. Her er det storleiken på teaterrommet som gjer at mange er på venteliste.
3. **Visuelle kunsthøgskule:** Eit fag i utvikling, som i dag gir tilbod på eit høgt nivå. Her har vi trong for større og eigna lokale både til utstilling og undervisning slik at ventelistene kan bli mindre.
4. **Dans/ballett:** Dette er i startgropa. LKS har eigen danseundervisning i eit miljø som er aukande. Behovet for ein dansesal med rett golv, speil, dansebarrar og garderobe er aukande.
5. **Skapande skrivning.** Dette faget har blitt vanleg i fleire norske kulturskular. I Lindås burde dette vere spesielt interessant med tanke på at vi er i kjerneområdet for nynorsk språk. Faget vil også vere eit ideelt for samarbeid mellom kulturskule, bibliotek, teater og dramaaktivitetar («Wright an Opera»).

6. **Nye tilbud** som elevar og foreldre har spurt etter og som kulturskulen gjerne kunne tenkje seg å prøve ut: Individuell undervisning på alle korpsinstrumenta, "musikk frå livets start", tidsavgrensa kurs for vaksne i ulike instrument, samspel i band, lydteknikk /studioproduksjon og film. Desse manglar alle brukbare fagrom. Særleg viktig med fleire tilbud av interesse for fleire gutar.
7. **Inkludering og integregring.** Kulturinteresserte barn og unge som av ulike grunnar lett fell utanfor, bør kunne få friplass i kulturskulen.
8. **Utvida samarbeid med lokale kor, korps, band, orkester, teater, kunstgrupper** Kulturskulen bør kunne stille rom til disposisjon for grupper i samband med ulike prosjekt. Det vil styrke heile miljøet rundt kulturskulen og kulturhuset.

Lindås Kulturskule har høg kompetanse innafor undervisning i musikk- og kunstoffag. Skulen skal i framtida utviklast til å gi alle som ynskjer det eit allsidig kulturtilbod, og til å bli eit kulturelt kompetansesenter med høg kvalitet for heile kommunen. Samla areal for kulturskulen sin aktivitet i Knarvik er samla på nesten 600 m², men er spreidd på tre stader og ingen lokale er bygd for kulturskule. Ingen lokale held dagens Norsk Standard for musikklokale, NS 8175 og NS 8178.

5.7 Kino for Nordhordland?

Knarvik synes vere det einaste "nye" regionsenteret i landet frå etterkrigstida, som aldri har hatt eit kinotilbod. Alternativa i Lindås har vore privat kino på eit ungdomshus og Bygdekinoen, men mest av alt kino i Bergen med sine mange salar og alternativ. Dette var lenge det vanlege omkring storbyane. Med digitalisering av kinoen og veksten i kommunane omkring byane, har dette endra seg raskt.

Først ute var SF kino i Sandvika i Bærum og seinare SF kino i Ski, som mange i bransjen ikkje trudde på: Folk reiste til byen på kino. Begge desse kinoane er no blant dei 12 største i landet med årsbesøk på nær 300.000 i 2016. Den same utviklinga skjer no omkring Trondheim og Bergen. Kimen kino i Stjørdal, driven av Trondheim kino, passerte 100.000 besøk i 2016. **Nye SF Sotra på Fjell passerte**

150.000 selde billetter i 2016 og er inne på lista over dei 20 største kinoane i landet.

Ny kinosal i Kulturbadet med topp komfort, lyd og bilete har firedobla kinobesøket i Sandnessjøen. Her er det leiar i sponsorlauget Sigsten Johansson som informerer om korleis dei skaffa 15 mill. til Kulturbadet – in ein kommune med 7.500 innbyggjarar.

Det synes å vere tre vilkår som må oppfyllest om film på kino framleis skal vere attraktivt for mange:

- Kvalitet og storleik på bilete og topp lyd kvalitet
- Dagleg kinotilbod med fleire alternativ og aktualitet / premierar
- Trivelige lokale med god komfort og eit miljø i og omkring kinosalen som er attraktiv som møteplass.

Digitaliseringa har sikra dei to fyrste aspekta ovanfor og også rasjonalisert den tekniske drifta. Men salane må også ha ein viss storleik for biletbreidde, akustikk og den gode fellesopplevinga. Difor bli det no bygd få nye små kinosalar, men mange mellom 120 og 250 sete. Eit godt kinotilbod reduserer trafikkpresset omkring storbyane og får også ringsverknader for servering, handel m.m. i regionsenteret. Det er med og skaper meir liv i bydelar og småbyar omkring storbyen. Dermed har slik satsing ein fleirdobbel miljøeffekt.

Intervjua i denne muligheitsstudien viser at mange saknar kino.

Både eldrerådet, ungdomsrådet og rådet for menneske med nedsett funksjonsevne, peikar på kino som eit viktig dagleg tilbod som manglar i Knarvik og regionen.

Nye gode kinoar med fleire salar på stader Knarvik kan samanliknast med, viser seg å ha eit publikumspotensial på 3 - 5 besøk pr. innbyggjar i dekningsområdet. I nye kulturhus synes det avgjerande å ha ein moderne spesialsal for kino/ multimedia pr. ca. 10.000 innbyggjarar. I tillegg vel mange å kunne bruke den store kultursalen til premierar og store filmar. Nye Alver kommune vil ha ca. 27.000 innbyggjarar, dvs. litt fleire enn Fjell. Slik kommunikasjonane er, vil publikumspotensialet vere noko større enn dette, både mot resten av Nordhordland og Åsane. Det vil seie at besøket i ein ny og moderne kino i Knarvik kan passere 100.000. Ei løysing kan vere som i Kimen, Stjørdal der kulturhuset har leigd bort drift av kino, kinokiosk og servering til Trondheim kino som den største profesjonelle kinoaktøren i regionen.

Eit regionalt kulturhus i Knarvik er ikkje eit fullverdig tilbod i regionsenteret utan kino. Potensialet for kinobesøk i Knarvik er meir enn 100.000 selde billettar med minst to gode kinosalar. Privat drift av kinoen bør vurderast i det vidare planarbeidet.

5.8 Museum i kulturhuset

Det har i mange år vore eit nært samarbeid mellom sogelaget og kommunen om oppbygging av ei samling av kulturhistoriske gjenstandar frå Lindås. Arbeidet med samlinga og oppbevaring har vore finansiert av kommunen. Samlinga av større gjenstandar er no på Feste skule, men her kan det vere utsett for innbrot og det er meir enn 30 min. utrykkingstid ved brann. Dei mindre, meir verdifulle og sårbare gjenstandane er lagra i eit kjellarlokale i senteret som kommunen leiger. Det blei i fleire år arbeidd for eit nytt museumsbygg på 1000-års staden på Seim, men dette har vist seg vanskelig å finansiere. Sogelaget er positive til at samlinga kan bli ein del av det konsoliderte museet, men der er det no ikkje lenger ekstra statlege midlar å hente i samband med dette. Dermed må kommunen inn med auka årlege tilskott til muséa, dersom det skal bli større aktivitet frå den fylkeskommunale Kulturverntenesta i Lindås.

Det primære behovet er magasin for dei mest verdfulle gjenstandane i tre, metall, foto og folkedrakttekstilar. Det viktigaste vil vere ei god løysing for det Kulturminnetenesta kallar "Visingsmagasin" dvs. at gjenstandar er bra sikra når det gjeld klima, men samstundes er tilgjengeleg for interesserte. F. eks. tekstilar i kartsuffer med pleksiglas over slik at folk kan sjå og studere gjenstandane, men utan å kunne ta på dei. Dette kan vere særleg interessant i samarbeid mellom sogelaget og bunadnemnda.

Kulturminnetenesta ser det naudsynt at samlingane må prioriterast:

- 1) Dette er gjenstandar for "evigheita" – optimal sikring
- 2) Gjenstandar som kan brukast i aktiv formidling – ope magasin
- 3) Mindre viktige gjenstandar – som kanskje også kan avhendast

Arealbehov: 50 m2 skjerma / sikra magasin og 100 m2 ope magasin.

Arbeidsplassar for dei dyktige lokale frivillige medarbeidarane bl.a. for registrering. Magasin kan gjerne ligge i underetasje, men må ha to eigne klimasoner i tillegg til arbeidstemperatur i arbeidsområda.

Behov for totalt ca. 225 m2 areal inkl. areal for folkedrakttekstilar i samarbeid med bunadnemnda for Nordhordland.

Samarbeid med biblioteket og studiearbeidsplassar og undervisningsrom og gjerne kreative verkstader med vekt på både tradisjonshandverk og moderne teknologi. Her bør det kunne vere mogleg å utvikle prosjekt som kan få noko ekstern finansiering.

Eit lite museum i kulturhuset med bl.a. ope magasin, arbeidsplassar for museumssamlinga og verkstader i samarbeid med bl.a. bibliotek, husflidslag, kulturskule og kunstlag kan bli ein viktig og spennande del av kulturhuset si satsing på identitet, kreativitet og engasjement.

5.9 Biletkunst – utstilling – verkstader

Alle regionale kulturhus i landet har ei form for utstillingsareal eller galleri. Dette blir brukt både av kunstlag, kulturskulen, skular, lokale målarklubbar og nokre gongar også av biblioteket og f. eks. lokale husflidslag. Dei største regionale kulturhusa har tilsette med ansvar for utstillingsprogrammet og samarbeider breitt i formidlinga av biletkunst.

Ein viktig samarbeidspart i regionen er Nordhordland kunstlag. Laget er 25 år, har ca. 60 medlemmer og dekkjer heile regionen. Laget har brei aktivitet som ein kombinasjon av formidling av profesjonell kunst og eigenaktivitet for medlemmene. Kurs innan: Måling, glasskunst, keramikk, teikning, foto og samarbeider med Norhordland Husflidslag om tradisjonshandverk. Laget har opp til fire kurs og like mange utstillingar kvart år, aleine eller saman med andre.

Kunstlaget ynskjer kulturhuset som base for verksemda. Huset må ha eit gallerilokale med bra kvalitet (gjerne i sambruk med andre) gjerne inntil nytt bibliotek/ vestibyle. I tillegg verkstader/ atelier for biletkunst, handverk og foto, gjerne i samarbeid med kulturskulen, frivilligsentral og f. eks. museum.

Kulturhuset må ha eit gallerilokale på ca. 100 m², sentralt plassert mot vestibyle og bibliotek. Dette kan brukast både av kunstlaget, skulane, husflidslaget, biblioteket og museumstenesta. Verkstader kan kombinerast for mange brukarar av huset.

5.10 Kulturhuset som konferansearena

Vertskommunen, regionen og fylkeskommunen er alle stader store brukarar av regionale kulturhus til kurs og konferansar for tilsette og politikarar. Husa har gjerne bra kapasitet med møterom i tillegg til salane der kommunen kan ha større samlingar i eigne lokale. Fleire kommunar legg også kommunestyremøta til t.d. veslesalen i kulturhuset i staden for å ha ein eigen kommunestyresal i rådhuset til bruk 8 -10 gongar i året.

Dei siste tiåra er det bygd mange hotell i sambruk med nye kulturhus eller kultursalar omkring i landet (Åndalsnes, Svolvær, Molde, Røros, Fosnavåg, Sandnessjøen og snart Mandal). Men bygging av nye hotell på stader som Knarvik, krev betydeleg eigenkapital og vilje til risiko. Med få unntak er alle desse nye prosjekta baserte på lokal risikovillig kapital. Også om hotellet er drive i avtale med ein av dei store kjedene, må lokale investorar ta stor risiko ved at mykje av leiga er avhengig av drivarselskapet si omsetning.

I denne situasjonen synes sambruksløyisingar med kulturbygg i dag avgjerande for å finne investorar vil satse på konferansehotell i eit regionsenter. Ved å ha leige / sambruksavtale for dei store lokala for konferansar, bankettar m.m., kan arealbehov for eit nytt konferansehotell reduserast med ca. 30%. I tillegg gir ei slik løyising ekstra kapasitet og fleksibilitet for å dekke både konferansar med overnatting og dagmøte. Men for Knarvik vil nærleiken til Bergen og Flesland, med den store auken hotellkapasiteten som skjer der, er vel konklusjonen at sjansen for å få til eit ei slikt samarbeid i Knarvik no, synes liten.

Kulturhuset skal blir ein god kurs- og konferansearena for kommune og region. Realisering bør ikkje ha hotell i tilknytning til bygget som ein føresetnad for val av tomt og vedtak om gjennomføring.

5.11 Konklusjonar: Profil og satsingsområde kulturhuset

Møteplassen for alle

Kulturhuset og badet skal vere eit dagleg attraktivt tilbod for ulike grupper og generasjonar: Barn / foreldre, ungdom, fagmiljø kunst/kultur og seniorekultur i eit inkluderande mangfald. Meir rasjonell drift og rause opningstider vert også mogleg ved å samle mykje på ein stad.

Eikeranger/ Bjørsvik i Grieghallen. For brassband vil ein moderne kultursal i Knarvik bli ein betre "heimebane" enn Grieghallen, fordi akustikken der er best for symfoniorkester.

Eit skapande kultursenter for regionen

Kulturhuset skal vere eit framtidsretta og skapande kultursenter for regionen og ein arena for møte, opplevingar og folkehelse for alle. Særleg viktig er det å forme eit prosjekt som kan gjere Nordhordland meir attraktiv for fastbuande og tilflytting, samstundes som det legg til rette for vekst både i frivillig kulturliv og i kulturnæringar. Kultur/ fritidspendinga til Bergen må reduserast ved at tilbodet nord for brua blir betre og meir variert.

Nordhordland, Bergen og strilekulturen

Dei sørlege delane av Lindås og Meland kommunar har vekst i folketal og innflytting frå Bergen. Dette utfordrar det grendeorienterte kulturlivet i kommunane. Det å halde på bygdekulturen og strile-identiteten, blir viktig for samkjensle, lokalt engasjement og å hindre "bydelsutvikling" som om kommunen var ein del av Bergen.

Styrking av regionsenteret Knarvik

Kommuneplanen sin samfunnsdel har ambisiøse mål for regionsenteret: "*Knarvik er i endring, og skal bli ein by med ein tydeleg bykjerne for heile Nordhordlands-regionen.*"

Kulturhuset er saman med Helsehuset dei viktigaste nye offentlege tiltaka når kommune og næringsliv skal utvikle regionsenteret i Knarvik. Kulturhuset skal vere med å stimulere sentrumsutviklinga med fleire og betre kultur-, handels- og tenestetilbod og gode møteplassar i samsvar med "Knarvikplanen" og fylkeskommunen sin plan for attraktive regionsenter.

Møtestaden for kulturlivet

Prosjektet skal samle mange kulturtilbod og aktivitetar, og utvikle nye samarbeidsformer og for å utvikle og styrke det kulturfaglege og kreative miljøet i storkommunen og i regionen.

Smarte og kompakte løysingar

Spesialrom som kultursalar, kinosalar, øvingsrom for musikk osv. med god nok kvalitet er på same måte som badeanlegg teknisk krevjande og kompliserte bygg samanlikna med for eksempel klasserom for ein skule. Med bruk både på dag og kveld, kvardag og helg, skal huset vere tilgjengeleg minst 70 timar i veka. Smart og kompakt planløyning blir då avgjerande for å avgrense kostnadene både til bygg og drift.

Kino i privat regi

Private drivarar vil gjerne ha eit optimalt kinokonsept for at avtalen skal bli god for begge parter. Her må kommunen sjå storleiken på kinoen / tal salar og inntekspotensialet i samanheng og planlegge i dialog med aktuelle aktørar.

6. Badeanlegg for alle

6.1 Det moderne folkebadet for trivsel, helse og trening

Kommuneplanen legg stor vekt på folkehelse i samfunnsdelen og viser til at: *"Folkehelselova(2012) peikar på fem viktige prinsipp: medverknad, berekraft, helse i alt vi gjer, føre var-prinsippet og utjamning av sosial ulikskap i helse. Lova gir kommunen eit viktig samfunns- oppdrag: Å utvikle lokalsamfunn som fremjar helse, utjamnar sosial skilnader i helse og deltaking, gir gode sosiale og miljømessige forhold og berekraftige velferdstenester."*

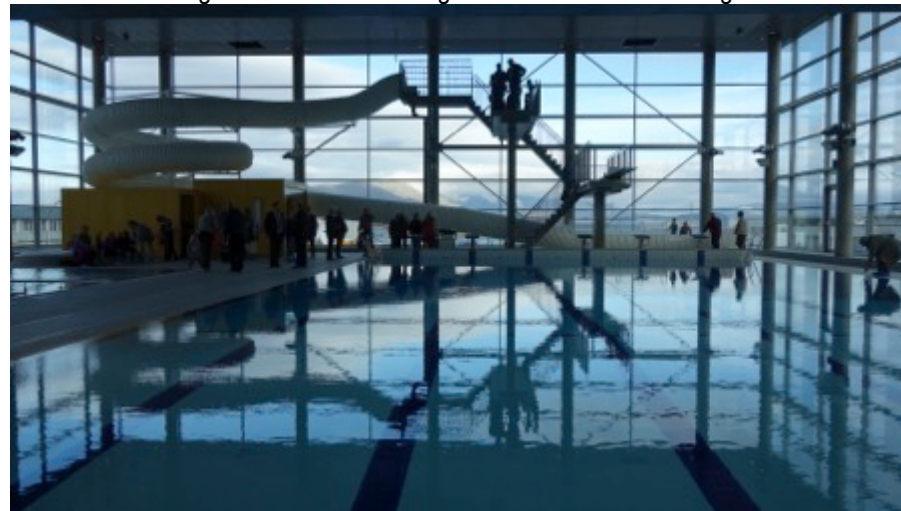
Badet vil bli eit svært viktig folkehelse- og trivselstiltak i regionen. Det handlar om trening, velvære, lek og helse for alle aldersgrupper. Men også at kystkommunen kan tilby ei symjeopplæring som gjer at så og seie alle barn og unge kan symje når dei går ut av grunnskulen. I tillegg er det mange revmatikarar og andre med nedsett fysisk funksjonsevne som vil ha stor nytte av trening i eit terapi / opplæringsbasseng med ekstra varmt vatn. Eit 25 m basseng og eit terapibassen i ein enkel symjehall Knarvik til ca. 90 mill., vil i stor kunne dekke desse behova. Men eit slik anlegg vil vere lite attraktivt som "folkebad". Kanskje vil det kunne få 30.- 40.000 betalande brukarar. Driftskostnadene vil bli nesten like store som for eit litt større anlegg med tilbod som kan gje 100.000 betalende, som Osbadet.

Badet blir også eit viktig helse og trivselstilbod for seniorane. Saman med bibliotek og kino vil dette kunne bli den viktigaste møte- og aktivitetsstaden for også eldre og menneske med nedsett funksjonsevne.

"Å kunne ta turen og få med seg både bad, bibliotek og kino på ein stad, hadde vore ei god løysing." (representant for Eldrerådet)

For gode treningstilhøve for rørslehemma og revmatikarar i terapibassenget er det viktig at heile dette bassenget har djup på ca. 1,5 meter, dvs. at det har tilnærma flat botn. Ei løysing med hev/ senk botn er då nødvendig når det også skal brukast til symjeopplæring for dei minste. Anlegget må vere godt tilpassa funksjonshemma, med skråplan til opplæringsbassenget og attraktivt for barnefamiljar.

For eit "folkebad" er det i tillegg til lek og sprut for dei minste, viktig med aktivitetar som utfordrar dei litt eldre: Sklie med tidtaking, stupeanlegg og t.d. klatrevegg på kanten av bassenget. Dette fører til mange besøk for å utvikle ferdigheitene.

Frå Radøy Symjeklubb kom det i brukarmøtet med idretten ynskje om å satse meir på tilrettelegging for konkurransar om lag på line med det vi omtalar for Røyken-badet: 3 m breiare 25 m basseng, eige stubasseng som også kan brukast til oppvarming ved symjekonkurransar og publikumsplass for minimum 500 personar. Dette vil gjere anlegget også til eit komplett idrettsbad, men krevje vesentleg større areal og kostnader til investering og drift.

6.2 Grunnskulen sitt behov for symjeopplæring

Lindås kommune har i dag alt for liten kapasitet på symjebasseng til den lovpålagde symjeopplæringa i grunnskulen. Det er særleg kritisk i Knarvik krins.

Ei løysing som gjer at to grupper / klasser kan ha undervisning i det nye badet samstundes, vil kunne dekke behovet på ein bra måte i gangavstand frå skulane.

For god fleksibilitet og tryggleik tilrår vi difor følgjande:

- 25 m bassenget bør ha heve- / senke-botn i den grunne delen.
- Terapibassenget bør også ha heve-/ senke-botn for optimal kombinasjon av trening og symjeopplæring for dei minste.

- Det bør vere noko avstand mellom desse bassenga og støydempinga i hallen må vere god slik at fleire grupper kan ha aktivitet samstundes.
- Det må vere brukbart med landareal for samling / instruksjon / tørrtrening.

6.3 Det realistiske konseptet for Knarvikbadet

Den økonomiske ramma på 300 mill. eks. mva. og tomtekostnader, gjer prioritering og smarte løysingar naudsynt både for kulturhus og bad. Eit idrettsbad optimalt tilrettelagt for symjesport og stup, på line med f. eks. Røykenbadet, er då ikkje mogleg.

Når vi ser korleis ein i Os svømmeklubb har bygd om eit sterkt symjemiljø utan desse fasilitetane, kombinert med nærleiken til ADO arena som nasjonalanlegg for symjing og stup, bør Alver satse på eit godt "moderne folkebad" for Nordhordland. For eit slikt anlegg og med dei andre tilboda som er i Nordhordland og Bergen nord, er det rimeleg å legge til grunn eit årleg besøk på minst 100.000 personar i tillegg til god kapasitet for symjeopplæring.

Fleire badeanlegg har privat treningsstudio eller kommunal friskvernsental som ein del av badet. Dersom det er private aktørar som ynskjer ein langsiktig leigeavtale for treningsstudio i bygget, bør ei løysing som Osbadet vurderast. Det vil sjølvsagt auke byggekostnaden, men om kommersiell leige dekkjer kostnaden, vil dette ikkje belaste kommunen sitt budsjett.

6.4 Bygg kompetanse på bad i kommunen

Planlegging og bygging av symjehallar er fagleg / teknisk svært krevjande. Det har vore alt for mange "byggeskandalar" på symjehallar dei siste 25 åra. Mange utfordringar er knytt til høg innetemperatur, fuktig luft og krevjande tekniske anlegg for ventilasjon, avfukting. Det er også naudsynt med smarte løysingar for å redusere energibruken.

Drifta av badeanlegg er også krevjande både teknisk og når det gjeld gode rutinar for tryggleik. Drifta av anlegg har endra seg mykje dei siste åra, både med nye automatisk løysingar for returspyling av filtersystema, UV- rensing, lokal produksjon

av klor frå koksalt osv. Samstundes blir krava til oppfølging av vasskvaliteten og smittefare frå Folkehelseinstituttet stadig meir omfattande. Kulturhusplan tilrår difor sterkt at kommunen deltek på konferansen "SvømmehallKompetanse 2018", 14.-15. mars på Scandic Hotel Hamar. Det faglege er knytt til Ankerskogen badeanlegg og Foreninga badeteknisk forum, Norske arkitekters landsforbund og "Faggruppen for bygg og anlegg", Tekna/ Nito er arrangør.

Eit "Alverbad" med tilbod om lag som Osbadet vil vere eit viktig folkehelse- og trivselstiltak i kommunen. Behova for "folkebad", trening, tilbod for menneske med nedsett funksjonsevne og symjeopplæring vil bli dekkja. Det er realistisk med 100.000 betalande gjester i året.

Osbadet har 100.000 besøk i året og har all symjeopplæring i Os kommune med vel 20.000 innbyggjarar.

7. Grovt romskjema / arealbehov

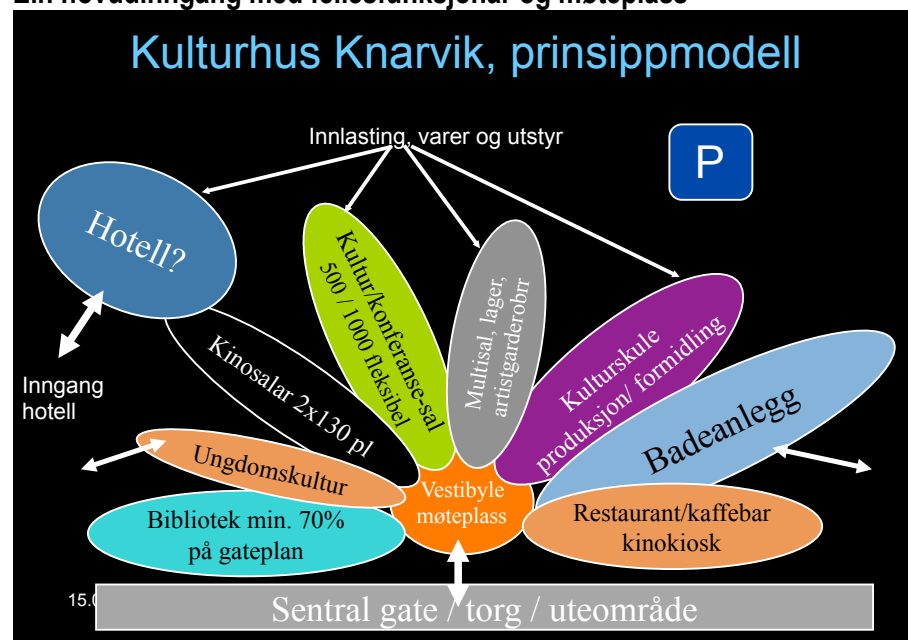
Vi presenterer her ein del overordna omsyn og rammer for areal og volum. Dette er eit viktig grunnlag for bl.a. å vurdere alternative tomter når det gjeld utområde og logistikk. På grunnlag av dette romskjemaet kan det lagast volum-modellar for dei ulike funksjonane som kan settast saman og vise kva tomteareal og volum det samla bygget vil trenge.

Men før detaljplanlegging startar, må det lagast eit langt meir detaljert rom- og funksjonsprogram der brukarane og tilsette i ulike funksjonar blir langt meir involverte i arbeidet enn dei kan vere i ein slik muligheitsstudie.

Vi tar først med nokre spesifikasjonar / krav for dei største delfunksjonane og viser arealbehov i ein tabell til slutt.

7.1 Generelle krav

Ein hovudinngang med fellesfunksjonar og møteplass

Huset må formast omkring ein møteplass med bibliotek og servering som servicepunkt.

Vestibyen / møteplassen er noko av det mest utfordrande når arkitekt skal forme eit nytt kulturbygg. Samtidig som det skal være lyst, ope og inviterande, skal det også vere gode krokar å sitje i aleine eller i små grupper. Det skal vere minst eit bra serveringstilbod som fungerer både i kvardagen og når det brått kjem 300 personar ut frå ein sal i ein pause på 20 minuttar. Ein annen gong skal kanskje vestibyen vere arena for små elevkonserter i kulturskulen eller større krokonsertar på kveldstid. Garderoben der ein sjeldan har bruk for heile kapasiteten må vere stor nok, men ikkje ta for mykje plass og merksemd i kvardagen.

Noen stikkord for fellesareal / vestibyle

- ❑ Vestibyen må utformast med "ein primærbase" for publikumsservice. På dag / ettermiddagstid skal denne vere knytt til biblioteket.
- ❑ Alle større salar og flest mogleg andre funksjonar bør ligge direkte mot vestibyen. Lyd/ lys-sluser til kultursalar og kinosalar.
- ❑ Vrimlearealet / kaféen bør kunne brukast til arrangement anten aleine eller i sambruk med salar.
- ❑ Ved arrangement i vestibyen er det nødvendig å kunne kontrollere "atmosfæren" med bl.a. demping av lys inne.
- ❑ Restaurant / kafé / kjøkken må planleggast grundig av folk med spesialkompetanse og helst i samråd med den som skal drive tilbodet.
- ❑ Vestibyle, kafé og bibliotek krev god akustisk planlegging med nok lyddemping (absorbentar) slik at det blir gode bruksrom.
- ❑ Driftsansvarlege for huset bør ha sentralt plasserte kontor nær publikum.
- ❑ Dei store / opne areala bør reduserast kraftig samanlikna med tradisjonelle teater og konserthus, fordi slike areal er vanskeleg å nytte i kvardagen.

Akustikk og støyreduksjon mellom rom

I eit moderne kulturbygg skal alle kunne drive med sine aktivitetar utan å bli forstyrre eller å vere redd for å forstyrre andre. Dette set svært store krav til konstruksjonar og løysingar når store lydanlegg og/eller lydsterke instrument skal brukast. Akustikken må planleggjast slik at dei som opptrer høyrer kvarandre godt og at lyden når publikum med klang, fylde og romkjensle. Akustikar med lang erfaring frå kulturbygg må kome tidleg inn tidleg i utforminga av bygget m.a. for å sikre at salar og øvingsrom for musikk får nok volum / takhøgde etter NS 8178.

Estetiske krav

Eit kulturbygg som viktig fellesbygg i lokalsamfunnet bør ha eit arkitektonisk uttrykk som også formidlar innhaldet i bygget. Arkitektonisk slike bygg lov til å skilje seg meir ut frå vanleg byggeskikk enn bustad og næringsbygg. Dette gir arkitekten noko større spelerom og også ekstra spelerom når det gjeld materialval og detaljar. Samtidig er det svært viktig at bygget også skal ha "lav terskel" og verke inviterande. I balansen mellom desse omsyna og samstundes lage eit funksjonelt godt og moderne fleirbruksbygg, ligg den store utfordringa for arkitektarbeidet.

Andre miljøkrav til bygget

Bygget bør planleggast

- for lav energibruk og med vassboren varme, gjerne som føredøme prosjekt for bad og kulturhus med tilskott frå ENOVA og med lågt klimaavtrykk.
- med ei utforming som betrar det visuelle miljøet i Knarvik sentrum
- godt innelima ved gjennomført materialval og bruk av materialar og måling m.m. som gir lite avdamping av løysmiddel.

Dette er i samsvar med kommuneplanen sin samfunnsdel som har ein eigen strategi 54 for dette: *"Stille krav til energieffektive løysingar og bruk av fornybare energikjelder i reguleringsplanar og i kommunen sine eigne investeringsprosjekt."*

Universell utforming

Når det gjeld tilgjenge og tilrettelegging, er dette ivareteke i Plan- og bygningsloven og forskrifter. Me vil likevel understreke:

- Funksjonshemma skal kunne bruke huset både som tilskodarar og som deltakarar / aktørar.
- Utemiljøet må også vere tilrettelagt (parkering for rørslehemma nær inngang, markeringar for synshemma og orienteringshemma).
- Lys og lyd må vere tilrettelagt med tilfredsstillande utstyr (som teleslynger, lysmarkeringar og liknande).
- Utforming av bygget og gode skilting / orienteringstavlar skal gjere det lett å finne fram i bygget.
- Salane skal utformast slik at rullestolbrukarar kan sitje i fleire delar av salen.
- Skrankar skal ha ein del som er tilpassa høgda for rullestolbrukarar.

7.2 Eit teknologisk avansert bygg

Bygget må ha godt datanettverk også med fiberkablar til viktige punkt i bygget. I vestibyle / kafé og bibliotek skal det vere trådløst nettverk med stor kapasitet for mange brukarar samstundes.

Bygget må ha eit moderne elektronisk låsesystem mellom anna for tidsavgrensa tilgangskontroll og sentral overvaking av ytterdører. Bygget skal ikkje ha tradisjonelle fysiske nøklar. Dette er viktig for tilgjenge, sikring og effektiv drift slik at faste brukarar etter avtale enkelt kan ha tilgang ut over ordinær, bemanna opningstid både i biblioteket og t.d. scenen ved øvingar / prøver.

For drift av heile anlegget og billettar til arrangement og kino må huset ha eit kombinert datasystem for booking, billettsal og fakturering t.d. eit av dei vanlege kulturhussystema. Systema har også billettsal over nett og via appar. Mange kulturhus sel no meir enn 80% av alle billettar til kino og konsertar digitalt. Dei viktigaste kanalane for marknadsføring er ikkje lenger annonsar, men sosiale media. I fasade og vestibyle må det settast av plass for mange skjermar for "plakatar", trailarar for film og annan informasjon.

7.3 Biblioteket

Synleg og tilgjengeleg

Biblioteket må ha ei sentral plassering på gateplan med fasade som sikrar godt innsyn frå gata, i direkte tilknytning til hovudinngangen. Flest mogeleg funksjonar skal vera synlege frå inngangspartiet. Tilgang til toalett og garderobe på same plan. Delar av lokalet skal vera tilgjengeleg utanom ordinær opningstid.

Allsidig tenestetorg

Mest mogleg av registrering av utlån skal gjerast på automat. Bibliotekarane prioriterer fagleg dialog, rettleiing. Kontroll bør vere ved utgang vestibyle slik at media kan brukast i kaféområdet.

Fleksibelt

Fleksibel planløyning i eit stort hovudrom som kan endrast etter behov med omsyn til funksjonar, samlingar og aktivitetar. Løyning for felles ekspedisjon med andre funksjonar i huset.

Brukarvennleg og skilde støysoner

Oversiktleg, lett å finna fram i, med korte avstandar. Både stille område og område med stor aktivitet utan at desse kjem i konflikt når det gjeld støy. Komfortable sitjeplassar for både aktivitet og avslapping. Grunnlys som kan dempast og effektivt på hyller og anna inventar. For arrangement bør det leggjast til rette for sambruk med nærliggande lokale i kulturdelen.

7.4 Den "nye" Kulturskulen sine rombehov

Romprogrammet er sett opp ut frå satsingsområda, analysen i kapittel 4.4. og den nye rammeplanen «Mangfald og Fordjuping» :

- Lydisolerte og akustisk tilpassa spesialrom i ulik storleik til musikkundervisning.
- Spesialrom til kunsthøgskule med plass til grupper med staffeli, keramikkovn, trykkpresse, fotorom, lagringsplass m.m.
- Dansesal med godt dansegolv med svikt og med speil og barrar langs veggene. lagerplass, garderobar, dusjar-
- Dramasal til teaterundervisning (volum, takhøgde, mørklegging, golv) med oppbevaringsplass i nærleiken (til kostyme, rekvisittar m.m.)
- Rom til ulike gruppetilbod som "Musikk fra livets begynnelse", musikkleik m.m.
- Arbeidsplassar og møterom for lærarar + kontor til administrasjon og prosjektleiarar/koordinatorar.
- Framføringslokale for dans og teaterframvisningar, varierte konsertar, tverrfaglege førestellingar galleri...
- Øvingsrom til disposisjon for ungdomsgrupper for å øve/spele saman (både rockeband, teater, jazzgrupper, kammermusikk m.m.). Øvingsrom tilpassa storgrupper som korps/storband/ kor.
- Lydstudio både for opplæringstilbod i lydteknikk og opptak til ulike formål.
- «Uformelle» møteplassar i tilknytning til undervisnings- og framføringslokala. Eks: Kafé, sitjegrupper. Skape eit miljø rundt aktiviteten for elevar, foreldre og andre interesserte.

7.5 Salar for konsert, teater, kino og møte / konferansar

For alle salane er det viktig med:

- Gjennomtenkte løysingar for transport av utstyr inn / ut av salane. Transportvegane mellom scener, innlasting, flygelgarasje og lagerrom skal vere *terskelfrie* for lett transport av utstyr på hjul og med traller.
- Alle salar / areal bør ha likeverdig status / kvalitet slik at kultursalen ikkje er den eine "finsalen". Salane/ areal bør gjerne ha ulike uttrykk.

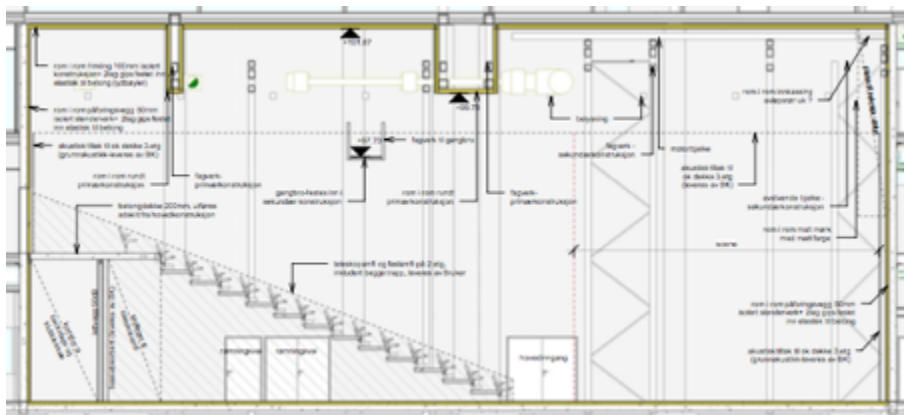
Storsalen i Kimen kulturhus, Stjørdal under besøket frå Lindås 2. mai 2017.

Kultursalen

Salen skal vere ein fleksibel moderne multifunksjonssal som med grunnoppsett med teleskopamfi har ca. 500 sitjeplassar i amfi og ca. 200 m2 scene.

- ❑ Sal og scene skal ligge på same golvnivå for å auke fleksibiliteten og vere utforma som eit stort rom med minimum 12 m fri høgde innvendig i heile salen.
- ❑ Salen skal kunne vere "svart boks", men også gjerne kunne sleppe inn lys og ha variasjon i fargar m.m. ved hjelp av lyssetting, vendbare element, teppe og ev. også stor vindaugsflate med 100% lystett sjalusi.
- ❑ Skal ha god sittekomfort på 500 faste stolar i teleskopamfi inkl. 4 - 6 faste rader på fast balkong bak i salen.

- ❑ Minst ei av dei to sidetrappene i amfi-et skal vere fast for å sikre kommunikasjon mellom balkong og salen ved flatt golv.
- ❑ Det skal ikkje vere faste veggjar mellom sal og scene på sida av og over scenen. Bredde og høgde skal regulerast med teppe / scenografi.
- ❑ Salen skal ein fast etterklang på ca. 1 sekund (teater, forsterka musikk/ kino) og eit moderne elektronisk anlegg (AAS) av høg kvalitet for regulering av akustikk.
- ❑ Sceneområdet skal ha fullt motorisert rigg for ein moderne scene med snortrekk, teatertekstilar, lysanlegg med min 120 kursar a 2,5 KWA, lydanlegg (PA) og akustiske himlingselement.
- ❑ Alle inngangar for publikum må ha lyd / lyssluser.
- ❑ En slik fleksibel sal krev ekstra store og lett tilgjengelege lagerareal bl.a. for stablestolar, bord, sceneelement, teknisk utstyr m.m. Dette må ha ekstra takhøgde og vere utstyrt med pallereolar og liten elektrisk truck for stabling og flytting.

Eksempel lengdesnitt storsal med teleskopamfi framme og fast balkong bak. De ser at teleskopamfi-et kan køyrast bak under balkong. Takhøgde ca. 12 m. og "open himling" for å få mest mogleg volum pga. akustikk. Under fast trapp er ekstra rømmingsdør for auka kapasitet ved arrangement på flatt golv.

Veslesalen i Kongsberg Musikkteater har ein nordvendt glasvegg bak scenen og teleskopamfi til ca. 140 personar. Svarte teppe framfor glasveggen og rulleteppe på veggene, gjer det raskt om til ein svart blackbox og dempar akustikken.

Veslesalen

I tillegg til kultursalen bør huset ha ein veslesal som har om lag same innvendige mål som speleflata på scenen i kultursalen dvs. ca. 10 x 16 m og 6 m høgde.

Bruksområde:

- ❑ Prøvesal, sal for mindre konsertar og teater
- ❑ Livssynsnøytralt seremonirom

Denne salen bør vere utstyrt med:

- ❑ enklare sceneteknisk trosserigg i taket og teppetrekke langs alle veggane slik at det både kan vere ein "svart boks", ein liten og fin akustisk sal og eit verdig seremonirom
- ❑ godt dansegolv
- ❑ teleskopamfi med plass til ca. 120 personar
- ❑ vindaug / glasfelt for innslepp av daglys, men som enkelt kan blendast heilt
- ❑ vere støymessig heilt skild frå kultursal og kino (støyreduksjon min 80 dBA)
Dette krev skilde konstruksjonar og gode lydsluser

Veslesalen skal ligge slik til at den også kan vere ekstra støtteareal for kultursalen ved store sceneproduksjonar.

Kravspesifikasjon eventuelle kinosalar / digitale rom

Ved utforminga er det viktig å ta omsyn til følgjande:

- ❑ God radavstand (120 cm) og faste stolar med god breidde (60 cm) og høg standard i fast amfi.
- ❑ Sikt er avgjerande og amfi med stigning bakover, bua rader og lavt plassert lerret (UK=70) cm er difor viktig.
- ❑ Inngang for publikum i hjørne bak i salen på toppen av amfiet. Lydsluser.
- ❑ All innreiing, golv, himling, belysning m.m. i mørke fargar og matt overflate.
- ❑ Det må ikkje vere noko sjenerande lydgjennomgang mellom kinosal, veslesal og kultursal
- ❑ Gjennomtenkte løysingar når det gjelder transport av utstyr inn / ut av salen og lagerareal.

Kinosalen skal også brukast til anna enn filmframvising, men ved utforming / tekniske spesifikasjonar skal det fokuserast på de kinotekniske krava. Det skal ikkje vere oppbygd scene i denne salen, men det må vere min. 5 m frå fremste benkerad til lerret med tanke på gode siktlinjer for kino, bruk til små konsertar med PA-lyd, og for eksempel undervisning / konferansar.

7.6 Folke- og familiebadet

Hovudgrepet for badeanlegget bør som ei nøktern løysing vere:

- 25 x 12,5 m treningsbasseng med 6 banar a 2 m breidde
 - Stupeanlegg 1 og 3 m svikt og 5 m fallstup
 - Heve-/ senkebotn i den grunne delen av bassenget for symjeopplæring.
- Terapi/ opplæringsbasseng 12,8 x 8 m. heve-/ senkebotn botn
 - Rullestolrampe til opplæringsbasseng
- Leikebasseng for dei minste – + div. sprut/ leik og landareal

- 1 stor og lang vass-sklie med tidtaking
- Boblebad - liten velværeavdeling
- God garderobekapasitet – 3 stk. familie/ handikappgarderobar
- God løysing med automatisk inngangssluse til badet
- Kafé, kiosk og badebutikk felles mot vestibylen for kulturhus og bad.

Dette krev eit netto areal for badeanlegg inkl. tekniske rom på minimum ca. 3000 m² Dette er ca. 20% større enn Kulturbadet og ganske likt badedelen av Osbadet.

For eit kompakt bad løyst på 3.000 m² og for rasjonell drift, er det ein føresetnad at billettsal, kiosk/ servering, vestibyle, hovudinngang m.m. er felles med kulturhus/ bibliotek.

Under nesten heile bassengrommet vil det det meste av areala omkring bassenga går med til plass for reinseanlegg, utjamningsbasseng og system for tilføring av kor og andre kjemikaliar samt anna teknisk utstyr. Det må vere gode løysingar for varelevering til denne underetasjen.

Frå Kulturbadet, Sandnessjøen

7.7 Rom og funksjonsskjema

Regionalt kulturhus					
	Lokale	Kapasitet og funksjonar	Plassering / tilknytning	Min. krav til takhøgde m	Netto areal
	Vestibyle	Inkl. garderobar og toalett	Ved hovudinngang	4	300
	Kafé/kiosk		Sentralt i vestibyle	2,5	150
	Bibliotek	Alle funksjonar	1. etasje mot gate og vestibyle	3,5	1.200
	Ungdom	Ungdomskafé/ klubb / sosialt rom for badeanlegg	Eigen inngang	3	150
	Frivilligsentral				50
	Kultursal	500 sitjeplassar i amfi / 1000 ståande. Scene 18 x 10 m	God inngang frå vestibyle i to plan	12	600
	Multisal	130 sitjeplassar / 300 ståande		6	180
	Artistar / lager / teknikk	Innlasting, utstyr, artistgarderobar			220
	Øvingsrom / verkstader	Kulturskule / kulturliv: Musikk, kunst/ handverk, dans			500
	Galleri	Biletkunst og ymse brukarar			100
	Kinosalar	2 stk. kinosalar a 130 sete	Enkel inngang frå vestibyle	6	400
	Museum	Magasin, arbeidsplassar	Underetasje	2,5	200
	Administrasjon	Arbeidsplassar 20 personar		2,5	200
	Tekniske rom				300
	Sum nettoareal				3000

Badeanlegg					
	Lokale	Kapasitet / funksjoner	Plassering / tilknytning	Min. krav til takhøgde	Netto areal
	25 m basseng	Treningsbasseng 25 x 12,5 / symjeopplæring, stup i djup ende inkl. gangareal		5	550
	Opplæring / terapipasseng	Opplæring og terapi 12,5 x 8 m pluss rullestolrampe		4	200
	Stupeanlegg			8,5	50
	Vass-skli			8,5	50
	Andre areal	Velvære / opphald / lager utstyr, boblebad m.m.		3	450
	Garderobeanlegg	Garderobar D/ H, badstover og familie / HC-garderobar			400
	Teknikk/ drift	Underetasje basseng og tekniske anlegg			900
	Badebutikk / vaktrom m.m.		Saman med kiosk / kafé		100
	Sum nettoareal ca.				2700

Del B) ALTERNATIVE HOVUDGREP OG LØYSINGAR

8. Kriterium for lokalisering av kulturbygg

8.1 Kva veit vi om lokalisering av kulturhus og bibliotek?

Det har dei siste 25 år blitt bygd mange nye kulturhus og bibliotek i byar og større tettstader. Nesten utan unntak blir no nye bibliotek plassert som ein «butikk» på gateplan, gjerne sentralt i handelssentrum med svært høge besøkstal. Gode eksempel på dette er Asker, Bodø, Tønsberg, Stjørdal, Hamar og Sandnessjøen. Andre stader har ein brukt lokaliseringa til å sikre utviklinga i det som har blitt randsona av sentrum, eller i område i sentrum som transformerast. Eksempel her er Hamar, Sortland og Drammen. Alle desse stadene har hatt varig vekst i både besøk og utlån.

Sandnes, Moss og Voss er døme på nye kulturhus / bibliotek som har blitt «brukt» i byutviklinga, men fått ei lokalisering som så langt har vist seg problematisk. I Sandnes og Moss har utviklinga av dei gamle industriområda teke mykje lenger tid enn tenkt, og biblioteka har blitt liggande på utsida av handelssenteret. På Voss blei kulturhuset lagt til ei nydeleg tomt ved Vangsvatnet, men utanfor handelssenteret og ikkje vendt mot gata. Resultatet har vore varig lavt besøk og utlån, til å vere nye, moderne bibliotek. I Sandnes forverrar det nok også situasjonen at biblioteket ikkje ligger på gateplan. Steinkjer som la biblioteket og Dampsaga kulturhus på eit nedlagt industriområde litt utanfor bykjernen i 1992, planlegg no å flytte kulturhus, kino og bibliotek til sentrum og torget. Førde i Sunnfjord har liknande planar for m.a. regionteater, kino og bibliotek sjølv om dei har gode lokale i Førehuset ca. ein km frå sentrum. Kulturtilbodet treng i sentrum for å skape eit levande bymiljø.

Desse eksempla viser at 2 -300 m er «langt» slik gangtrafikken i en middelstor by eller stor bydel er. Det enkle sjekkpunktet på kva som er innanfor og utanfor, er husleigenivået for butikklokale på gateplan. Det er for møteplassfunksjonane i eit kulturhus med bibliotek, kafé, kino, treffstad for ungdom m.m. at plasseringa i sentrum er kritisk. I ein tettstad som Knarvik, handlar om å vere innanfor "straumen": At folk har gang/ sykkel avstand frå sentrumsnære bustadområde og komande

fortetting i sentrum og at folk frå regionene har kort veg frå bussen eller brukar tilboda i kulturhuset utan å måtte flytte bilen og finne ny parkering.

I tillegg til konkrete erfaringar frå ulike nye bibliotek dei siste åra, er det også gjort grundigare studiar, bl.a. «Undersøkelse om bibliotekbruk» SSB 2006/14 Her er ikkje spørsmålet om «beste lokalisering» stilt direkte, men det kjem fram mange andre funn som er viktige for lokalisering og planlegging av bibliotek:

- Stort og sentralt bibliotek er viktigare enn lite og nært
- Av dei som ikkje brukar biblioteket seier 27% at årsaka er «fordi det ikke ligger i nærheten av andre tilbud og tjenester».
- Langt fleire kvinner enn menn bruker biblioteket (43% mot 22% siste 3 mnd.)
- Folk ønskjer mest av alt å bruke biblioteket meir på ettermiddag, kveld og i helgene (også søndag).

"tett utbygd innanfor ein gangbar kjerne"

Kulturhus med bibliotek og møteplass må ligge der det er/ og blir mest attraktivt. Det vil då samtidig vere med å sikre livet i gatene når bylivet i stor grad flyttar innandørs ofte utan aktive fasadar mot gata.

Dette utsnittet fra Nordhordlandskart gir eit inntrykk av gangavstand i Knarvik.

8.2 Kva kriterium synes vere lagt mest vekt på?

Byutvikling:

- Attraktiv møteplass på gateplan i gåsonen i sentrumskjernen.
- Markert og synleg plassering, der huset viser kva det er, også gjennom sitt arkitektoniske uttrykk, men utan å vere prangande "symbolbygg".
- Tilknyting til torg, gågate og / eller park som har, eller kan få, god kvalitet.
- Nærleik til andre kulturtilbod og institusjonar. Etablering av «kulturområde».
- Kulturhuset som verkemiddel i vedteken overordna grep for sentrumsutvikling.
- Unngå å vere for nær gater som varig vil få svært høg biltrafikk / tungtrafikk. Dette på grunn av støy og forureining.

Funksjonelle krav for tilgjenge m.m.:

- Hovudinngangen må vere lett synleg frå gate /torg.
- Klima / miljø: Gang- og sykkelveggar, nær kollektivtilbod, konsentrerte bustadområde i sentrum.
- Tilrettelagt for «meiopen» / sjølvbetent bibliotek.
- Nærparkering for menneske med nedsett funksjonsevne.
- Hovudparkering / kapasitet og muligheiter for sambruk med eks. parkeringsanlegg med god kapasitet innanfor 2 – 300 m gangavstand frå bygget. Samarbeid med næringsliv om parkeringsløyising?
- Inn- og utlasting / varemottak for scener med tilgang for semitrailer og plass for regibuss ved TV-produksjonar. Plass for bokbuss.
- Areal for god planløyising og framtidig tilbygg og utvikling.

Sambruk / drift:

- Ønskje / krav frå samarbeidspartar for investering og eller bruk/ drift.
- Innandørs gangavstand/ kort avstand til faste sambrukspartar enten kommunale eller private.
- Felles servicefunksjonar for fleire offentlege kultur- og informasjonstilbod.
- Ikkje for lang og trygg gangsavstand til andre viktige faste brukarar som f. eks. grunnskule eller vidaregåande skule.

8.3 Kartlegging av aktuelle partnerar for samarbeid / sambruk

Dette har det ikkje vore mogleg eller ynskjeleg å gå mykje inn på i denne runden. To tilhøve synes likevel avklara:

Hordaland fylkeskommune har ikkje planar for ny stor vidaregåande skule i Knarvik på mange år. Eit samarbeid om ei liknande løysing som i Åsane eller tidlegare i Etne, synes difor ikkje aktuelt.

Dei største eigarane av Knarvik senter er interesserte i eit samarbeid om utbygging knytt til senteret. M.a. har dei sett på om det kan vere mogleg at kulturhus og bad kan vere senteret si nye fasade i nordre delen mot ei framtidig hovudgate i Knarvik-byen. Dette alternativet krev m.a. andre løysingar for nedkøyring til parkering enn dagens.

9. Alt 1: Samla løysing i sentrumskjernen

9.1 Arealbehov bygg og tomt

Dette prosjektet må ha ei tomt der det kan minimum kan byggast minimum ca. 3000 m² grunnflate. Det er ingen ulempe om tomta har noko høgdeforskjell slik at tekniske rom for badet og storsal med 12 m høgde kan ha scene / innlasting kan ligge i underetasje med inngang i plan.

Ut over dette bør flest mogleg av kriteria for lokalisering i kapittel 9 kunne oppfyllest for det alternativet som blir vald.

9.2 Driftskonsept for kulturhus m. bad

I denne utgreiinga er det ikkje mogleg å gå mykje i detalj for driftsmodellen. Men vil peikar på nokre viktige erfaringar og prinsipp som bør ligge til grunn for den vidare planlegginga.

Bygging og drift av kulturhus ser dei fleste i dag ein nødvendig del av fellesgode og infrastruktur i eit regionsenter, som viktig for identitet, nye impulsar, opplevingar og utvikling. Kulturhus er ikkje bedriftsøkonomisk lønsame, men slike krav blir då heller

ikkje sette til andre tradisjonelle fellestiltak som utdanning og helse/ omsorg. Ingen store kulturhus i Norge utan store faste leigeinntekter gjennom sambruk eller utleigeareal dekkjer kapitalkostnader på bygg gjennom driftsinntekter. Det same gjeld større symjehallar / badeanlegg.

Drift av bygg og kulturtilbod / formidling har normalt i tillegg til kapitalkostnader ein netto driftskostnad for kommunen på mellom 2 og 15 mill. avhengig av:

- ❑ ambisjonsnivå for kulturformidling og eigen kulturproduksjon
- ❑ kino, bibliotek, kulturskule og galleri integrert / ikkje integrert i drifta
- ❑ teknisk nivå for scene/ teknisk utstyr og omfang eigne teknikkarar
- ❑ storleik på lokalsamfunn og region bygget skal tene
- ❑ økonomi i vertskommunen generelt
- ❑ organisering, rekneskap og økonomirutinar i den enkelte kommune

Det siste punktet viser til at organisering, intern fakturering av tenester og leige mellom kulturhus / drift kultursalar og andre kommunale aktivitetar i huset er svært varierende. Intern leige og / eller ulik kostnadsdeling kan gje driftsinntekter og netto driftsutgifter for eit kulturhus slik at det som viser i budsjett / rekneskap ikkje er reelt. **Dette gjer det nesten uråd å operere med eintydige erfaringstal for drift av kulturhus.**

Rundt omkring i Norge og Norden finst det ulike selskapsformer for drift av litt større / regionale kulturhus: Kommunal avdeling under kulturetat, egen resultateining, kommunalt føretak (KF), aksjeselskap (AS), samvirketiltak (SA) eller stiftelse. Tidlegare blei ein del kulturhus drivne av AS eller stiftingar, men på grunn av at berre kommunal drift gir kompensasjon for meirverdiavgift, har ingen nyare kulturbygg slik organisering. **I dette prosjektet er det på grunn av dagens mva. regime berre kommunal drift som eit tenesteområde eller føretak som er aktuell.** Dersom det skulle bli innført lavmoms for scenekunst, konsertar og symjehallar, vil det opne for at drifta kan vere organisert t.d. i eit AS.

Mange kommunar har lagt ned store ressursar i val av organisasjonsform. Etter at Kulturhusplan har vurdert ulike selskapsformer for drift av regionale kulturhus, har Kulturhusplan til følgjande konklusjon:

Personval i leiinga, politiske/økonomiske rammevilkår og organisering av arbeidet, synes meir avgjerande enn val av selskapsform.

Når drift av nokre kulturhus har gitt avisoverskrifter om økonomiske problem, ser den vanlegaste årsaka ut til å vere heilt urealistiske økonomiske rammer i driftsplanen som låg til grunn ved etableringa.

Drift av kulturhus og bad er svært ulik de fleste andre kommunale driftsoppgåver:

- ❑ **Besøk og aktivitet varierer sterkt** på ulike tider av dagen, frå dag til dag og gjennom året.
- ❑ Drift av bad er på grunn av opningstider og store krav til tryggleik / vakthald og beredskap.
- ❑ Drifta vil ha frie inntekter frå konsertar, utleige, sal av reklame osv., som er heilt avhengig av **tilbod, samspel med arrangørar, marknadsføring, etterspørsel og sal**. Det ligg ein **risiko på inntektssida** som få andre kommunale tenestemråde har.
- ❑ Det meste av **kulturaktiviteten skjer på kveldstid og i helgane**, dvs. utanfor "ordinær dagarbeidstid" etter det kommunale avtaleverket.
- ❑ Huset skal også vere ope og i bruk på dagtid for bibliotek, bad, utstillingar, kiosk/kafé, møte, kurs, informasjon, frivilligsentral, profesjonell kulturproduksjon og dagkino.
- ❑ Bygget vil ha mykje dyrt og **avansert teknisk utstyr** til lyd, lys, AV- og sceneteknikk som krev spesialkompetanse for bruk og vedlikehald.
- ❑ **Samspelet med det frivillige kulturlivet** set ekstra krav til leiding og driftspersonell i form av å være tilgjengelege og å kunne være koordinator, inspirator og medspelar i utviklinga av kulturlivet.
- ❑ Huset må også vere eit viktig aktivitetstilbod og ein møteplass på dagtid for eldre, funksjonshemma og andre med tid om dagen t.d. småbarn med foreldre i permisjon.

Det er difor alltid utfordringar når ein kommune skal etablere ny og utvida drift for kulturhus, bad og eventuell kinodrift (alternativ privat). Det synes som om samling av all verksemd på kulturområdet i ei samla avdeling eller eit kommunalt føretak er eit godt grunnlag for å utville ei dynamisk og effektiv verksemd.

Kommunale føretak ligger under dagens lov og regelverk for mva-kompensasjon i kommunesektoren. Lyngdal kommune oppretta i 2003 eit kommunalt føretak (KF). I tillegg til å drive Lyngdal kulturhus som inkluderer kino og bibliotek, arbeider

kultursenteret med følgjande område: idrett, barne- og ungdomsarbeid, museum, friluftsliv og andre oppgåver som naturleg høyrer heime i ein kulturetatt.

Erfaringane er positive og organiseringa sikrar at "eit lag" driv all verksemd i huset, og modellen sikrar samstundes samarbeidet med kulturliv og næringsliv på en god måte ved at dei har representantar i styret. Både Oppdal kulturhus, Kulturfabrikken Sortland og Ørland kultursenter har hatt Lyngdal-modellen som utgangspunkt, og alle funksjonane på bygga er organisert i føretaksmodellen. Ørland har også medvite gått frå fem til to avdelingar i kultursektoren ved start av føretaket for å sikre best mogleg bruk av menneskeleg og økonomiske ressursar på tvers av dei tradisjonelle avdelingane; bibliotek, kino, kulturskule, kulturshusdrift og kulturadministrasjon.

Sandnessjøen og Stjørdal vurderte også KF, men har i staden valt ei samla leiding for alle funksjonar i huset som ei kommunal avdeling m.a. på grunn av at debatt om føretaksforma ville ta alt for mykje merksemd og fokus i ein viktig etableringsfase.

Drift av badeanlegg med gode opningstider og ansvar for symjeopplæring i grunnskulen, vil krevje ca. 10 årsverk. For fleksibilitet og beredskap vil det ha kare foredlar å vere ein del av ein større driftsorganisasjon i huset.

Både badet og kulturhuset må ha vestibyle, toalett, serveringstilbod / kiosk m.m. Her vil samlokalisering i tillegg til felles areal også kunne ha felles bemanning.

Ut frå tal frå m.a. Osbadet og Kulturbadet er det realistisk at eigen-inntektene for kultursektoren vil auke med meir enn 15 mill. årleg med drift av bad og kulturhus. Både badet, biblioteket og ev. kino vil kvar kunne få minst 80 -100.000 besøkande ei året og huset totalt meir enn 1000 besøk kvar dag i gjennomsnitt.

Kommunens netto driftskonsekvens vil vere kapitalkostnaden for bygget, men elles berre moderat auke i netto driftsutgifter for kultursektoren. Dette er ein ambisjon på line med dei løysingane Os kommune har fått til med Osbadet og Oseana. Men ei samlokalisering av kulturhus, bibliotek, kulturskule og bad i eitt bygg i Knarvik, vil kunne gje ei enno betre drift.

10. Alt 2: Delt løysing i to bygg

10.1 Bakgrunn for vurdering av delt løysing

I debatten omkring prosjektet har det kome fram fleire ulike grunnar til deling i to bygg med ulik plassering:

- Ulike prioriteringar: Nokon vil prioritere badeanlegg før kulturhuset m.a. for å sikre nok kapasitet til symjeopplæringa i grunnskulen. Usikkerheit om kommunen økonomisk kan makte å byggje begge delar på ein gong.
- Delt løysing gjer at fleire tomter i sentrum kan vere aktuelle for eit kulturhus, då behovet for grunnflate blir redusert med ca. 1/3.
- Badeanlegget kan ligge i skule / idrettsområdet og kulturhuset kan leggst til sentrum. Kortare gangavstand for elevane til symjeopplæringa.

10.2 Investeringsmessige og driftsmessige konsekvensar av ei delt løysing

For investeringa i bygningar om begge prosjekta skal byggast på kvar si tomt i løpet av t.d. ein tiårs periode vil konsekvensane vere:

- Auka samla areal for vestibyle, kiosk / servering/ billett, publikumstolett, garderobar for tilsette m.m. Grovt anslag ca. 2 - 300 m² auka areal.
- Ei rad off. anskaffingar, prosjektering, byggherre-organisasjon og rigge / byggeplasskostnader gir ein kostnadsauke på fleire mill. ved oppdeling i to byggeprosjekt.
- Mange har gitt uttrykk for at ein heller må redusere ambisjonsnivået for begge prosjekta noko for å få bygd begge delar snart og unngå at den eine delen blir utsett på ubestemt tid.
- Opparbeiding av uteområde, varelevering m.m. for to bygg.

For drifta vil delt løysing bety ekstra årsverk i drifta om begge anlegga skal vere tilgjengelege og i bruk heile veka og i helgene. Dette gjeld drift av fellesfunksjonar, tryggleik/ vakthald og beredskap ved ulukker. Dersom eit badeanlegg kan byggast med felles vestibyle med Nordhordlandshallen og med fells drift med denne, vil konsekvensane for drifta med ei deling bli mindre.

11. Kostnader og finansiering

11.1 Grovt kostnadsoverslag

Både moderne kulturbygg og badeanlegg er teknisk kompliserte og krevjande bygg med store krav til støyisolasjon, akustikk, teknisk utstyr og med fleire store lokale / salar med stor takhøgde / volum. Badeanlegget har utfordringar med basseng som skal byggast vasstette, omfattande sirkulasjonssystem/ reinseanlegg, høg temperatur inne og luft som krev god ventilasjon og avfukting. Tiltak for lavt energiforbruk og rasjonell drift, krev også moderne tekniske løysingar. Det er viktig å vere klar over at bygget som skal planleggast når det gjeld kompleksitet i tekniske utfordringar ligg nærare eit sjukehus enn t.d. eit skulebygg.

Ut frå erfaringar med liknande bygg dei siste åra må det budsjetterast med prosjektkostnader på ca. 38.000/m² brutto areal eks. mva. 8000 m² bruttoareal gir då ein prosjektkostnad på ca. 300 mill. eks. mva. Denne kostnaden føreset eit relativt nøkternt bygg. Om heile bygget skal vere eit arkitektonisk statusbygg i detaljar og materialbruk, vil kostnaden kunne bli vesentleg høgare.

Kostnadsoverslaget er utan tomttekostnader, andel av felles parkeringsløysing, renter byggelån og prisauke frå 2017 og fram til byggestart.

11.2 Mva. kompensasjon

Organiseringa av bygg og drift må vere slik at ein oppnår bortimot 100% frådrag eller kompensasjon for meirverdiavgift for investeringa. Dette utgjør 75 mill. kr eller meir enn samla tilskott og eigenkapital nedanfor. Meirverdiavgift er for kommunane regulert av to lover med tilhøyrande forskrifter:

1. Lov om meirverdiavgift av 19.06.2009 (Merverdiavgiftsloven-MVAL)
2. Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. av 12.12.2003. (Merverdiavgiftskompensasjonsloven- MVAKPL)

Svært få kulturtilbod er mva. pliktige fordi det ikkje blei innført "lavmoms" på billetter for scenekunst og konsertar (med fullt frådrag for inngåande mva.), ved endringane i MVAL i 2010. Dermed er det berre billetter til kino, galleri, museum, sal av annonser/

sponsoravtalar og servering/ skjenking som for kulturbygg er mva. pliktige etter MVAL.

For multiarenaer som dette prosjektet kjem lovpålagde oppgaver for bibliotek, kulturskule, undervisningsrom og rom for offentlig administrasjon, uansett inn under kompensasjonsordninga. Kino er mva. pliktig (lavmoms) og med fullt frådrag for inngåande mva. på investering og drift. For reine kulturbygg med to salar med i hovudsak konsertar, teater og dans utgjer andelen pliktig omsetning i form av skjenking, servering og f. eks. reklameinntekter, normalt 20 – 30%.

Frå 2008 har likevel dei fleste kulturbygg og "folkebad" fått mva. full kompensasjon for dei mva. pliktige kostnadane til investering og drift. Dei siste års har det blitt større usikkerheit omkring dette både for badeanlegg og kulturhus. Eit "fortolkingsbrev" i juni 2016 frå Finansdepartementet ut frå "Veileder fra EU av 19. mai 2016" om bl.a. offentlig støtte til kulturverksemd og kva som er "økonomisk aktivitet" i avgiftsmessig og konkurransemessig forstand, var meint å "rydde" saka. Men nye innspel frå det same departementet i Statsbudsjettet for 2017 skapte ny usikkerheit. Desse er framleis ikkje heilt avklara:

- 5% regelen: Så langt har kommunale kulturhus fått full kompensasjon så lenge den kommersielle bruken er under 5% av alle timar i eit år (438 timar) og lokalt kulturliv berre betalar "symbolsk" husleige. Skattedirektoratet meiner no at "ikkjebruk" også skal fordelast mellom ideell og kommersiell bruk.
- Grensa mellom kommersielle og ideelle arrangement. Arrangement der billettinntektene utgjer ein avgjerande del av finansieringa og / eller det er engasjert artistar på "nasjonalt eller internasjonalt nivå" er kommersielle. Lokale fellesarrangement, frivillig kulturliv og institusjonar som symfoniorkester, regionteater og Riksteatret som har tung offentlig grunnfinansiering, er ikkje kommersielle.
- Grenseoppgang folkebad og badeland: Badeland er no mva. pliktige, medan kommunale idrettsbad kan få kompensasjon og er fritakne for mva. Det har lenge vore strid om kvar grensa går for mva. plikt.

Eit nesten samla kulturliv går no inn for å innføre lavmoms for kultur. Det ikkje usannsynleg at dette blir innført innan dette byggeprosjektet startar.

For bibliotek, kulturskule, museum og ev. kino vil det vere fullt frådrag eller kompensasjon for inngåande mva. på bygg og drift. For eit badeanlegg og kultursalane er situasjonen i dag usikker og ingen kan i dag gje heilt klare svar. Det mest sannsynlege er at kommunen kan rekne med full eller nesten full kompensasjon eller frådrag for inngåande mva. på byggekostnaden.

11.3 Spelemidlar og fylkeskommunale tilskott

For badedelen er det i faste føresegner frå Kulturdepartementet med krav til utforming av anlegg og tilskottssatsar ut frå desse vilkåra. For det badeanlegget som er tilrådd her er tilskotta etter dagens satsar (2017). For alle gjeld det at tilskotta er inntil 1/3 av godkjend kostnad med maksimalsats:

	Mill.
• Treningsbasseng, 25,0 x 12,5 m, seks baner, banebreidde 2:	kr 17,0
• Tillegg for stupeanlegg 1,3 og 5 m:	kr 2,0
• Opplæringsbasseng, minst 12,5 x 8,5 m, i tillegg til større basseng,	kr 4,0
• Heve/ senkebotnar:	kr 1,0
• Rullestolrame til opplæringsbasseng	kr 0,2
• Tryggings / overvåkingsutstyr i bassenga	kr 0,7
• Sosialt rom i tilknytning til idrettsanlegg (fleirbruk)	kr 0,5
SUM spelemidlar til idrettsføremål:	kr 25,4 mill.

Interkommunalt anlegg kan få 30% ekstra i spelemidlar

Interkommunale idrettsanlegg kan få eitt tillegg på 30 % av ordinært tilskot under føresetnad av at følgjande vilkår er oppfylte:

1. Anlegget er eit større, kostnadskrevjande anlegg, til dømes symjeanlegg eller idrettshall.
2. Det er inngått bindande skriftleg avtale mellom to eller fleire kommunar om investering og drift. Avtalen må innehalde fylgjande element:
 - a) Kvar deltakande kommune skyt inn eit investeringstilskot på minimum 5 % av den godkjende kostnaden for anlegget. Tilskota frå kommunane må dokumenterast.
 - b) Kvar deltakande kommune skyt inn minimum 5 % av anlegget sine faktiske driftskostnader i årlege driftstilskot i 20 år. Ein kan ikkje avgrensa driftstilskotet til eit nominelt beløp gjennom 20-årsperioden.

Departementet skal godkjenne om anlegg oppfyller vilkåra. Alt tyder på at dette badeanlegget kan få dette ekstra tilskottet, men det må til ein avtale med nabokommunane. Om Lindås, Meland og Radøy kan gjere ein avtale i 2018 og det er nok for tre kommunar som skal bli ein, er ikkje avklara enno. Men eit interkommunalt samarbeid kan gje inntil 7,5 mill. ekstra i spelemidlar til badet, slik at samla tilskott av spelemidlar til idrettsanlegg ut frå regelverket i 2017 blir på ca. 33 mill. kroner.

Viktig å merke seg er følgjande: "Planane for anlegg som det vert søkt om tilskot til, må på førehand vere idrettsfunksjonelt godkjende av departementet eller vedkomande som departementet har gitt fullmakt. Dette gjeld både nybygg, rehabilitering og ombygging. Idrettsfunksjonell førehandsgodkjenning må ligge føre før byggearbeida vert igangsette. Dersom arbeida er igangsette før idrettsfunksjonell førehandsgodkjenning ligg føre, kan ein ikkje gje godkjenning."

Fylkeskommunale tilskott og spelemidlar til regionale kulturbygg

Det har nasjonalt vore eit politisk spel om andelen av spelemidlar til lokale og regionale kulturbygg. Frå ca. 130 mill. i 2013 er den samla løysinga for heile landet for 2018 redusert til under 50 mill. Spelemidlane er tekne til ymse andre føremål på Kulturdepartementet sitt budsjett. Samstundes har Hordaland fylkeskommune retningslinjer som seier at eit regionalt kulturbygg kan få inntil 10 mill. i spelemidlar. I denne situasjonen har mange fylkeskommunar gått inn med fylkeskommunale mildar i tillegg til spelemidlane for dei viktige regionale kulturbygga. Prosjektgruppa har hatt ein dialog med kulturavdelinga om dette og har ut frå dette sett opp målsettinga om 20,0 mill. i samla tilskott til kulturhuset frå fylkeskommunen. Det at fylkeskommunen alt har løyvd tilskott til planlegging både for 2017 og no 200.000 i 2018, viser kor høg dette prosjektet har i fylkeskommunen.

11.4 Ulike former for lokal mobilisering

Kreativiteten er stor når næringsliv og kulturliv saman mobiliserer for å realisere eit slikt viktig fellesprosjekt. I Stjørdal starta det ideelle selskapet med at kommunen og private gjekk inn med 3,5 mill. kvar i aksjekapital. Dette for å utvikle prosjektet fram til vedtak om realisering utan låneopptak. Seinare kom t.d. det lokale branntrygdlaget med 9 mill. mot namnet Vekersalen på den vesle kulturscenen. I Sortland fekk Sponsorlauget inn ca. 13 mill. på sponsoravtalar knytt til dei 480 faste stolane i Møysalen og Kinosalen. Avtalen var på 15.000 kr pr. stol, med eit merke som då skal

stå på stolen i 20 år. I Sandnessjøen skaffa Sponsorlauget ca. 15 mill. gjennom ulike avtalar. I Sauda er det gjennomført tre kapitalutvidingar i selskapet og fleire hundre bedrifter, enkeltpersonar og lag og foreiningar er no aksjonærar. Dagleg leiar i den lokale sparebankstiftelsen er drivkrat og styreleiar i selskapet, medan kommunen stiller med prosjektleiar frå teknisk etat på "dugnad" for tilbygg og rehabilitering for ca. 45 mill.

I Sortland måtte "barometeret" utvidast frå 10 til 15 mill. Etter kvar hadde nesten alle bedrifter og butikker i "gata" namnet sitt på veggjen. I tillegg til økonomi, vitnar også dette om vilje. Dagleg leiar på Statoil-stasjonen var drivkraft i Sponsorlauget – på dugnad

11.5 Mål for det vidare arbeidet med finansiering:

	Mill. NOK
1. Ideelle tilskott og gåver	10,0
2. Spelemidlar badeanlegg	25,0
3. Tillegg spelemildar interkommunalt idrettsanlegg 30%	7,5*
4. Tilskott regionalt og lokalt kulturbygg, fylkeskommunen	20,0*
5. Musikkutstysordninga, øvingsrom, utsmykking m. fl.	2,0**
6. Sum dekt av tilskott, gåver m.m.	64,5
7. Lån / egenkapital kommunen	inntil
235,5 mill.	

* Som mål for finansieringa er dette drøfta med representantar for kulturavdelinga i fylkeskommunen. Korleis "interkommunale anlegg" med ekstra spelemidlar kjem ut i samband med kommunesamanslåing blir avklara i løpet av 2017. Prinsippet elles er at ordningar skal tilpassast slik at kommunar ikkje skal "tape" på samanslåing. ** Andre off. tilskott kan vere tilskott til off. utsmykking (www.koro.no).

12. Alternative modellar for eigarskap og gjennomføring

For gjennomføring av prosjektet er det prinsipielt tre alternative grep:

1. Kommunalt byggeprosjekt og eigedom
2. Eit ideelt aksjeselskap AS med kommunen som største aksjonær og leietakar og drivar av heile bygget.
3. Privat utbygging og kommunal leige og drift

Det siste alternativet er i dag lite aktuelt fordi kommunen eller eit ideelt AS med kommunal garanti kan gjere låneopptak på kommunale vilkår t.d. i Kommunalbanken. Renta på næringslån er i dag 2 -3 gongar så høg som "kommunerenta" på no ca. 1,5 %. I tillegg er det å skaffe ideelle midlar til eit heilt eller delvis privateigd prosjekt nesten uråd. Dette er årsaka til at svært få eller nesten ingen kulturhus eller bad er bygde av private for utleige til kommunen dei siste åra. Unntaket er Kongsberg Musikkteater der Kulturhusplan har hatt prosjektansvaret for alle tekniske installasjonar og fast inventar i salane. Her leiger kommunen "tomme salar" av det halvprivate eigedomsselskapet og har sjølv finansiert ca. 30 mill. gjennom spelemidlar, tilskott frå fylkeskommunen og lokale sponsorar / gåver.

12.1 Eit ideelt AS for mobilisering og samarbeid

Der kommunen bygger kulturbygg eller idrettsanlegg og finansierer alt med spelemidlar , eigenkapital og lån, er kommunalt eigarskap det enklaste og vanlegaste. Men om føresetnaden for realisering er ei brei lokal mobilisering, sponsoravtaler og ulike private tilskott, er det gode erfaringar med idéelle eigarselskap. Døme er Lillestrøm kultursenter AS, Rauma kulturhus AS, Lofoten kulturhus AS, Stjørdal kulturutvikling AS, Fosnavåg konserthus AS og Sauda Folkets Hus AS.

Mange trur framleis at ideelle stiftingar har særfordelar når det gjeld økonomi/skattlegging, tilskott m.m. Men slik selskapslovgevinga er no, er det ingen skilje mellom selskapsformene m.a. når det gjeld få generelt skattefritak og å kunne søkje offentlege og private tilskott t.d. frå dei mange nye sparebankstiftingane. Det er vedtektene sitt innhald som avgjer om ei verksemd er ideell, ikkje selskapsforma. Sauda Folkets Hus AS med kommunen og Sparebankstiftelsen Sauda som dei

største aksjonærane er t.d. også registert i Frivillighetsregisteret.

Eit selskap med ideelt formål, der kommunen har meir enn 1/3 av aksjane, der føremålet er det same som om kommunen hadde vore eigar og kommunen overtek huset vederlagsfritt om selskapet blir avvikla, har så langt blitt vurdert som eit "offentleg rettsleg" selskap. Det betyr også at kommunen kan inngå leigeavtale utan utlysing, men selskapet må følgje "Lov om offentlige anskaffelser" og "anskaffelsesforskriften" ved gjennomføring av restaurering og tilbygg.

Men føresetnadene er at kommunen er ein sentral aktør og bidreg tungt fagleg og i styre om lag som om det handla om realisering av eit kommunalt bygg. Samarbeidspartar / pådrivarar i næringslivet har også i etablerings- og utviklingsfasen gått inn med tung kompetanse og erfaring på både bygg/eigedom, økonomi og jus som "dugnad" frå. Kimen kulturhus i Stjørdal hadde t.d. aldri blitt realisert utan det tunge engasjementet frå næringslivet.

Ein viktig føresetnad er også at selskapet skal vere "passivt" når bygget er ferdig. Det skal krevje inn husleige frå kommunen som drivar, betale renter og avdrag, men elles legge mest mogleg av forvaltning og vedlikehald til driftsorganisasjonen. Om denne modellen er aktuell i Knarvik og Alver er heilt avhengig av interesse og engasjement frå næringslivet og pågangsmot og vilje til dugnad frå nokre enkeltmenneske.

12.2 Kommunalt eigarskap men med idéelle sponsorar

Kommunalt eigarskap er den enklaste og raskaste vegen fram. Ein kommune som Lindås og Alver må ha ein betydeleg kompetanse på planlegging og gjennomføring av byggeprosjekt. Der kommunen har vist sterk vilje til å gå i føringa og samarbeidet med næringslivet har vore godt, har ein også greidd å skaffe betydelege sponsormildar sjølv om eigarskapet er 100% kommunalt. Kulturbadet i Sandnessjøen er eit døme. I Kulturfabrikken Sortland Eiendom er eit ideelt AS, der kommunen er 100% eigar. Godt samspel har vore avgjerande for den store lokale mobiliseringa gjennom Aksjonskomiteen i kulturlivet og Sponsorlauget i næringslivet.

Kva form som er best i Knarvik er vi usikre på, men uansett må kommunen vere i førarsetet som eigar eller hovudaksjonær/ leietakar og drivar.

13. Vegene vidare mot realisering

Godt samarbeid mellom Lindås, Meland og Radøy om dette prosjektet som ein del av samanslåingsprosessen, er avgjerande. Det er naudsynt at innhalet dette regionale prosjektet i Knarvik og i dei aktuelle nærsenter i Alver kommune blir sett i samanheng.

Vidare er det viktig med ein god dialog med brukarar, næringsliv, region og fylkeskommune om best mogleg løysingar og finansiering. Skal kommunen vere byggherre, eller finn kommunen og næringslivet gode samarbeidsløysingar om dette som eit stort og viktig prosjekt for det "nye" Knarvik sentrum?

Kulturhus og bad er eit teknisk svært krevjande byggeprosjekt, der nok tid til grundig arbeid i den tidlege planlegginga er heilt avgjerande for både kvalitet og kostnadskontroll i gjennomføringa. Ut frå dette er vårt framlegg vidare arbeid i tre fasar:

A) 2017/ 2018: Interkommunal dialog og politisk handsaming av forstudien:

- Handsaming i fellesnemnda for storkommunen. Viktog å sjå innhaldet i eit regionalt kulturhus og dei planlagde nærsentra i samanheng.
- Sak i levekårsutval, formannskap og kommunestyre. Val av hovudkonsept og rammer for planlegginga.
- Budsjett for å sikre vidare utviklingsarbeid i 2018 og 2019.

B) 2018 – 2019: Tomt, gjennomføringsmodell og rom- og funksjonsprogram:

- Dialog og forhandlingar mellom kommune og næringsliv om løysing for tomt i samsvar med kriteria for lokalisering. Formell avklaring ev. kjøp av tomt og kostnader.
- Samspel kommune, næringsliv, fylkeskommunen m.fl. om realisering og eventuelle alternative modellar for eigarskap og gjennomføring. Mobilisering av ideell kapital / sponsorar til prosjektet.
- Avklaring innhald nærsenter og regionalt kulturhus og badeanlegg.
- Utarbeiding av detaljert rom- og funksjonsprogram (RFP) med kravspesifikasjonar som grunnlag for konkurranse om design og entrepriser.
- Nærare utgreiing om driftsmodell og driftskonsekvensar.

Skal denne planen kunne følgjast bør det settast av til saman inntil 1,5 mill. i investeringsbudsjetta for 2018 og 2019. I tillegg må eventuelt kjøp av tomt finansierast, dersom ein ikkje finn løysingar på kommunal tomt. Det nye kommunestyret i 2020 vil med dette ha eit godt avgjerdsgrunnlag.

C) 2020 – 2025: Vedtak, prosjektering og bygging

- Nytt kommunestyre avgjer start av detalj-prosjektering, byggherre-organisasjon, gjennomføringsmodell og rammer for byggeprosjektet.
- Konkurranse om prosjektering på grunnlag av RFP og vald tomt, prosjektleiing m. fl. og utarbeiding av skisseprosjekt med kostnadsoverslag.
- Søknader om spelemildar og fylkeskommunale tilskott.
- Gjennomføring som totalentreprise. Tidlegast byggestart 2022 for god tid til gjennomføring av anskaffingar, prosjektering og kvalitetssikring.
- Byggetid 18 – 20 månader gir muleg start drift 2024 – 2025.

Det er ein slik sal med ca. 500 sete kulturlivet i regionen treng: Frå Kongsberg Musikkteater som har stor scene, elektronisk akustisk regulering og ¾ av salen i teleskopamfi, eller plass til meir enn 1000 som klubbscene.